

317850

**ÜLEVAADE
HARIDUSTEGEVUSEST
TALLINNAS**

1934/35

N/1106

A.

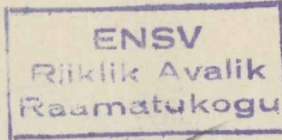
B. 17850

koostööks

R.B.0

Põhifond

26 en

421 EA 3601

ÜLEVAADE HARIDUSTEGEVUSEST TALLINNAS

1934/35

VÄLJAVÔTE TALLINNA LINNAVALITSUSE TEGEVUSE ÜLEVAATEST

TALLINNA LINNAVALITSUSE VÄLJAANNE

1936

37 (97.92) (09)

ENSV
KIRJASTO
KOKKUNÄHTÄMÄ

O-Ü. „WABA MAA“ TRÜKK, TALLINNAS, 1936.

VIII. Haridus.

Linna ülesanded haridusalal on loendatud 1926. a. Tegevuse Ülevaates, lk. 97.

Koolivõrku võeti:

1) Riigivanema otsusega 14. septembrist 1934 nr. 695 „Tallinna Linna Kaupmeestekool“ neljaaastase kursusega. Selle kooli naisosakonna esimene klass algas tegevust 15. septembril 1934 Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi ruumides, Jaani 13.

2) Riigivanema otsusega 8. veebruarist 1935 nr. 131 „Meesrätsepa-tööstuse Õppetöökoda“ kolmeaastase kursusega. Töökoja esimene rühm algas tegevust 15. märtsil 1935 Dr. Martin Luther'i nimelise Lastekodu ruumides, Suurel Tartu mnt. 62.

Linnavolikogu 1934. a. 20. juuni otsusega korraldati ümber vastava seaduse alusel linna avalikkude keskkoolide võrk. Alates 1. augustist 1934 langevad võrgust välja järk-järgult gümnaasiumide alamad klassid ja nende asemele tulevad keskkooliklassid 5 kooliaasta (5—9 õppeaasta) ulatuses. Uute gümnaasiumide (10—12 õppeaasta) võrk oli alles kujunemisel.

Üus muudatus suurendas tunduvalt kulusid haridusalal. Kui senini õpetus oli 5. ja 6. õppeaastail avalikkudes algkoolides maksuta, siis oli see keskkoolides maksuline. Ainult linna keskkoolide kuus esimest klassi, erakoolidest rääkimata, võtsid üle ligi 250 õpilast üksikute algkoolide V ja VI klassidelt. Uutele klassidele tuli soetada omaette ruumid, seadistu ja õppevahendid. Samal ajal aga ei vähenenud algkoolides klassikomplektide üldarv, hõrenes ainult nende koostis ja suurenes keskmise kulu õpilasele.

Tulevikukavatsused.

Haridusosakonnale alluvad asutised on nende tegevusala suhtes loendatud Tegevuse Ülevaates 1926, lk. 97—101, 1929/30 — lk. 120 ja 1930/31 — lk. 111. Osa neist kavatsusist on juba teostatud 1927.—1934. aastate jooksul, teiste teostamist jätkatakse sedavõrd, kui seda lubavad linna rahalised ressursid.

Teoksil on Naiskutsekooli uue hoone püstitamine Tõnismäe ja Tui tänava nurgale. Lähemas kavas on: 1) uue 12-klassilise algkoolimaja püstitamine Juurdeveo tänava äärde; 2) Gustav-Adolfi Gümnaasiumi hoonete põhjalik ümberehitus ja maaala korraldamine koolinõuete kohaselt; 3) Kunderi tänava ääres asuva V Lastepäevakodu hoone kasustamine keskkooli ja uue kodumajandus keskkooli jaoks ja lastepäevakodude võrgu tihendamise väiksemate päevakodude avamise teel eeskätt Narva maantee ja Suure Tartu maantee vahelises rajoonis, Lasnamäel ja Endla tänava piirkonnas; 4) Vene Gümnaasiumi (Karu 16) ja Linna XIX (vene õppekeelega) Algkooli, (Pikk 69, omavaheline ruumide ümbervahetamine, mille tulemuseks oleks kokkuhoid üürisummade arvel, ruumide otstarbekam kasustamine ja 5 õhtupoolse klassi kaotamine algkoolis; 5) koolide üldise olukorra parandamine uute klassi- ja riitehoiuruumide soetamise teel, mis teostatav võrdlemisi väikeste kuludega harilikus eelarvekorras, koolide juures asuvate korterite likvideerimisel; 6) Kaubanduslikkude

Õhtukursuste ümberkorraldamine uutel alustel; 7) uue hoone püstitamine I Tütarlastegümnaasiumile, ühenduses Vene turu ümbruse planeerimiskava teostamisega, ja 8) uue riiehoiuruumi ja kõlakoja ehitamine keskkoolide ühisele liiväljale, Vabaduse puiestee. 2.

Eelkooliharidus.

Lastepäevakodud (lasteaiad) ja nende sisemine korraldus.

Linna poolt peetakse ülal 6 lastepäevakodu. Nende asutiste sisemisest korraldusest leitud andmed Tegevuse Ülevaates 1926, lk. 102 ja 1929/30, lk. 8—11.

Koostis.

I Lastepäevakodu	Kopli	töötas	6 õppejõuga	ja	6	teenijaga,	lapsi	nimestikus	keskm.	181
II	"	Soo 15	"	3	"	3	"	"	"	95
III	"	S. Pärnu m. 79	"	3	"	3	"	"	"	76
IV	"	Lennuki 11	"	3	"	3	"	"	"	98
V	"	Kunderi	"	6	"	6	"	"	"	234
VI	"	Telliskivi 19	"	3	"	2	"	"	"	93

Kokku 24 õppejõudu, 23 teenijat, lapsi nimestikus keskm. 777

Väljavõtte linna koolinõuniku Christian Brüller'i aruandest 1934./35. õppeaasta tegevuse kohta.

Lasteaiad, -kodud ja -mängumurud.

Lastekodud töötasid Linnakoolivalitsuse järelevalvel kuni 1. aprillini 1935. Siit peale juhib nende tegevust Linna Hoolekandeosakond, kellele need anti üle sellekohasel Linnavalitsuse otsusel.

Lasteaedade tegevus polnud aruandeaastal eriliselt edukas ja õnnelik: need kannatasid laste puuduse all. Eriti väheldane oli lasteaedade kasvandikkude arv sügisel ja jaanuaris, veebruaris, märtsis, kuna kevadekuudel ja jõulu eel jõulupuu ja -kinkide ootel ilmus mudilasi lasteaedadesse rohkel arvul. Laste vähesust põhjustasid osalt linnas liikuvad nakkushaigused ja taudid, millele lasteaedade kasvandikud harilikult reageerivad põgenemisega asutisest veelgi tundelikumalt kui koolide õpilased. Osaliselt aga tuleb seda nähet seletada lastevanemate ükskõiksusega ja isegi külmusega linnas töötavate lasteaedade ja eelkoolialise nooruse kasvatuse mõtte vastu. See kasvatus ei tundu neile nii vajalisena nagu koolialine.

Kui olevad lasteaiad ka tulevikus ei leia kasutamist täiel määral, siis ähvardab neid põhjalik ümberkorraldamine. Juba nüüd kõneldakse Kunderi tänava lasteaiamaja ümberehitamisest linna kodumajandus-keskkoolile ja II Gümnaasiumile ja V Lastepäevakodu ning söime üleviimisest erakornerisse. Arvatavasti jääb küll see kavatsus teostamata, sest Kunderi lasteaiamaja on ehitatud ja sisustatud väikelaste kasvatuse asutisena, mispärast pole sugugi mõeldav ümberehitamine täiskasvanuile koolimajaks. Ka poleks põhimõtteliselt õige arendada keskhariidust eelkoolialise hariduse arvel.

Üldiselt on aga kasvandikkude arv lasteaedades tõusnud 200 võrra (1600-lt 1800-le). Suhteliselt annab see umbes 20% algkoolialisist noortest ja on seega küllaldaselt suur.

Lasteaedade seesmine tegevus linna lasteaedades arenes endisist aastaist tuntud suunas: enam-vähem vastavalt väikelapse pedagoogika nõudeile, eralasteaedades aga — koolipäraselt. Mõned neist on muutunud ettevalmistusklassideks suurtele erakoolidele. Siin loetakse, kirjutatakse ja arvutatakse algkooli I, teinekord isegi II klassi, kava ulatuses.

Võõrkeelte õpetamise püüded eesti lasteaedades võtavad ikka rohkem ja rohkem hoogu. Siin õpetatakse kõigi Euroopa suurrahvaste keeli. Lisaks seniseile lasteaedadele avati möödunud aastal ka prantsuse lasteaed, mis pidi lapsi valmistama ette Prantsuse Lütseumile.

Ka eralasteaiad polnud mitte väga rikkad laste poolest (10—15 last). Erandiks on J. Toha' lasteaed — siin kasvab 40—50 last.

Aasta lõpul suleti H. Kubu' „inglise-eesti“ lasteaed ruumipuudusel. Lasteaia ruumid võttis kooliülapidaja kooli klassi alla.

Mais külastasid Tallinna lasteaedu soome ja rootsi lasteaednikud Helsingist, arvult umbes 40. Külalised viibisid Tallinnas 3 päeva, külastades koos ja rühmiti Tallinna lasteaedu.

Lasteaednikkude teadmiste värskendamiseks korraldas Ülemaaline Lasteaednikkude Selts Eestis jaanuari esimesil päevadel Tallinnas nädalased kursused. Osavõtt neist oli väga elav. Töötati väga elavalt ning nähtava huviga.

Suvel jätkati lasteaia tööd väljas, mängumurudel. Töötas 6 mängumuru — 4 linna-, 2 eramuru (üks Kadriorus, teine Koplis¹). Linna mängumurude tegevus kestis 2 kuud — jaanipäevast 17. augustini, eramängumurudel veidi kauem.

Ülalpidamiskulud.

Lastepäevakodudele kulutati aruandeaastal:

Haridusoskonna aruande järgi	kr. 66 463.58	
Ehitusosakonna „ „ (remont)	3 099.85	kr. 69 563.43
Tulusid oli		„ 3 072.25

Nettokulusid kr. 66 491.18

Igale nimekirjas seisvale lapsele kulutati keskmiselt 66 491 kr. 18. s. : 777 = netto 85. kr. 57 s.

Inventari väärtus kasvas aruandeaastal 983 kr. 49 s. võrra.

Lastepäevakodude ruumide remont.

Parandustöid tehti 3099 kr. 85 s. eest, eelarves oli 3182 kr. Parandati ja uuendati põrandaid, uksi ja aknaid, laoti ümber ja parandati ahjusid, tehti maalritöid ja parandati vesivarustus- ja kanalisatsiooniseadmeid, parandati ja tõrvati katuseid.

Lastepäevakodu ja selle asukoht	Parandustööde kulud		Hoone väärtus		Parandustööde % hoone väärtusest	Märkusi
	Kr.	S.	Kr.	S.		
I Lastepäevakodu, Kopli 104 . .	598	25	25 000	—	2,39	Eramaja
II „ „ Soo 15 . . .	590	39	7 015	—	—	
III „ „ S. Pärnu m. 79	612	83	20 083	—	3,05	
IV „ „ Lennuki 11 .	411	76	—	—	—	
V „ „ Kunderi tän. .	518	72	120 174	—	0,43	
VI „ „ Telliskivi 19 .	367	90	7 656	—	4,81	

Remondid teostas Linna Ehitusosakond.

Kooliharidus.

Algkoolid.

Andmed kõigist linnas töötavaist avalikkudest algkoolidest, arvatud kaasa ka Saksa ja Juudi Kulturomavalitsuse koolid, leiduvad linna Statistilises Aastaraamatus 1935, lk. 130—133, 137—149, 156—157, 160—163. Alljärgnevas väljavõttes koolinõuniku Chr. Brüller'i aruandest. 1934./35. õppeaasta kohta on puudutatud vaid Linna Koolivalitsuse järelevalvele kuulunud koole.

¹) Suve lõpul avati Koplis ka vene mängumuru, mille tegevus kestis umbes 1 kuu.

Arvulisi andmeid.

	Algkoolid		Täiendus-koolid		Kutse-koolid		Kesk-koolid		Kodu-koolid		Koolid kokku		Lasteaiad ja laste-kodud ¹⁾		Avalikud raamatukogud		Gümnaasiumid		Lühiaegsed kursused
	Avali-kud	Era-	Avali-kud	Era-	Avali-kud	Era-	Avali-kud	Era-	Avali-kud	Era-	Avali-kud	Era-	Omava-lisuste	Era-	Omava-lisuste	Era-	Avali-kud	Era-	
1. Asutisi	25	11	3	1	8	19	6	8	—	27	49	74	9	12	1+4	—	7	8	104
2. Klasse	217	63	10	2	23	—	16	16	—	27	—	—	24	19	—	—	46	25	—
3. Klassikomplekte . .	215	44	10	1	28	—	16	16	—	27	—	—	24	19	—	—	46	25	5622 tõpp.
4. Õpilasi 31. detsembr.																			
a) poeglapsi	4130	654	127	5	106	527	384	266	—	18	5482	2232	693	238	—	—	735	762	—
b) tütarlapsi	3869	637	171	4	798	422	298	385	—	20	5948	2079	653	232	—	—	812	611	—
d) kokku	7999	1291	298	9	904	949	682	651	—	38	11430	4311	1346	470	—	—	1547	1373	6850
5. Õppejõude 31. detsembr.																			
a) meesõppejõude . . .	114	33	10							3			2						
b) naisõppejõude . . .	157	71	17							19			32	19					
d) kokku	271	104 ²⁾	27 ³⁾							22 ⁴⁾			34	19					182
Neist:																			
a) kutselisi	269	96	27							8			28	13					
b) kutseta	2	8	—							14			6	6					
6. Asutisi revideeriti aruandeaastal:																			
1 kord	11	10	2	1	—	—	—	—	—	27	13	38	9	12	—	—	—	—	—
2 korda	8	1	1	—	—	—	—	—	—	—	9	1	—	—	—	—	—	—	—
3 "	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
Üle 3 korra (4 k.) . .	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Revideeritud õppe-asutisist osutusid õppe- ja kasvatustöö suhtes:																			
a) headeks	9	3	1	—	—	—	—	—	—	—	10	3	—	—	—	—	—	—	—
b) rahuldavaks	15	8	2	1	—	—	—	—	—	27	44	9	9	12	—	—	—	—	—
d) nõrkadeks	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Lastekodud alluvad alates 1. aprillist 1935 Hoolekandeesakonnale.

²⁾ 5 meest ja 5 naist mujal rohkem.

³⁾ 29 mehel ja 28 naisel on mujal rohkem tunde kui algkoolis.

⁴⁾ 1 " " 4 " tegelikkude Tallinna õppejõudude seast.

Kasvatustöö koolides.

Kasvatustöö minu järelevalvele alluvais koolides arenes aruandeaastal võrdlemisi õige soodsalt. Polnud märgata, et aasta jooksul oleks esinenud erilisi raskusi kooli kasvatustöös. Raskused olid harilikult seda laadi, et neid suudeti likvideerida kohal või neid tuli lahendada raskkasvatatavate laste paigutamise kas Koloverre või Harku. Mõlemasse saadeti 2 last.

Laste kehalise tervise eest hoolitsesid koolid jõudumööda. Lapsi toideti kõigis algkoolides. Nad said kas sooja toitu (koolides, kus asub Lastekaitse Ühingu

toitluspunkt) või piima ja leiba-saia, või halvemal juhul teed, võid-leiba, saia. On tehtud kavatsusi õpilaste toitmiseks ühises keskkohas valmistatud sooja toiduga, kuid tegudeni pole senini veel jõutud. Õpilaste toitmiseks kulutati 10 948 kr.

Õpilaste riietamiseks ja varustamiseks jalanõudega kulutasid kooli-hoolekogud üldse 47 717 kr. 66 s., sellest linna summasid 24 717 kr. 66 s. ja riigi summasid 20 000 kr.

Kooliarstide nõudmisel on koolid hakanud panema rõhku klasside ja kooliruumide korralikule tuulutamisele. Klasse ei tuulutata mitte üksi vahetundidel, vaid isegi tundide ajal hoitakse enam-vähem soodsa ilmaga klassiaknad lahti.

Suureks puuduseks on aga, et koolid vähe hindavad õues värsket õhu käes viibimist vahetundidel. Harilikult veedavad õpilased vahetunnid kitsastes, puudulikult õhutatud koridorides ja kõrvalruumides. Lapsi sunnitakse kandma koolis toakingi (susse), mis kuidagi ei võimalda neil minna vahetunnil kooli hoovi jooksma ja mängima. Oleme selle poolest maha jäänud Soome koolidest, kus lapsed sunduslikult viibivad kooli õues igal vahetunnil, igasuguse ilmaga.

Õpilaste tervistappev öö- ja õhtutöö koolides kaldub vähenemisele: aastatastalt kahaneb õhtuklasside ja neis õppivate õpilaste arv.

Õpilaste kasvatamine vaimsele isetegevusele noorte organisatsioonides ja ringides arenes aruandeaastal õige jõudsasti. See ala näitab rõõmustavalt tõusvat joont niihästi organisatsioonide kui ka neist osavõtjate arvus. Esikohal seisavad siin E. N. P. R. koondised ja Lootusringid. Need töötavad 20 koolis umbes 2500 liikmega. Mõnes koolis (II, III) on peaaegu kogu koolipere koondunud neisse koondistesse. Teisel kohal seisavad muusikaringid (kooli orkestrid). Need teotsevad 16 linna algkooli juures ja nende liikmete arv ulatub 400-ni. Kõik need orkestrid esinesid 10. märtsil 1935 Raua tänava algkoolis ühisel ettekanneteõhtul, kus mitmedki neist väljendasid oma ettekandeis tunnustustväärivat muusikalist vilumust ja küpsust.

Kodutütred ja gaide on 8 algkoolis, kus nende arv ulatub 300-ni. Noorkotkaid on aga seevastu vähe, umbes 120 kahes koolis. Spordiringe on 3, 100 liikmega, kirjandusringe, kui nende hulka lugeda ka 12. Algkooli seinalehe toimetust — on ka 3 — 150 liikmega, matemaatika- ja maleringe, kooperatiive, N. N. K. Ü. Noorte Loomakaitseseltsi a 1, kokku ümmarguselt 500 liikmega.

Erakoolides on noorteringide võrk palju hõredam ja peaaegu puudub täiendus-koolides. Siit leiame E. N. P. R. koondisi viiest koolist umbes 250 liikmega ja mõne üksiku „Kodutütarde“ ning „Noorkotkaste“ koondise umbes 100 liikmega.

Õpilaste esteetilise kasvatus huvides korraldas Koolivalitsus selgi aastal õpilastele teatri- ja kinoetendusi ning kontserte. „Estonia“ teatris korraldati 16 etendust ja neil viibis 9051 õpilast. Draamastuudio teatris — 7 etendust, mida külastas 3856 õpilast. Kontserte ja aktusi korraldati 10 ja neist võttis osa 6115 õpilast. Kinos korraldati 12 etendust ja neil viibis 8914 õpilast.

3. Õppetöö koolides.

Õppetöö kestis linna algkoolides 200—205 päevani. (Erandiks olid Abikool 196 õppepäevaga — kool kolis Tui tänavalt Suurele Pärnu maanteele nr. 18 ja õhtualgkool 170 õppepäevaga), erakoolis — 197—203 päeva ja täienduskoolides 205 — 214 päeva.

Õppetegevuse katkestamisi polnud üheski koolis, kuigi mitmesuguste taudide pärast suleti üksikuid klasse ja õpilaste arv neis langes teinekord kuni 30% normaalarvust.

Õpilaste puudumispäevade arv ületas linna algkoolides ümmarguselt 150 000. Keskmiselt tuleb iga õpilase kohta 19 puudumispäeva ehk ligikaudu 10% kogu õppeaastast. (See kõrge protsent on seletatav taudide levikuga koolides.) Puudumiste vastu on võideldud kohtuga ja trahvidega. Kohtusse anti 5 lastevanemat ja 3 peremeest kooliealiste laste teenistusespidamise eest. Kohus karistas süüdlasi 1—15-kroonilise trahviga või 1—25-päevase arestiga. Hoolekogud trahvisid 58 isikut 170 krooniga. Sellest summast on tasutud 40 kr., s. o. 24%. (Õpetuseta jäid 2 last, kuna tervislikkudel põhjusil vabastati kooliskäimisest 29 poeg- ja 24 tütarlast, kokku 53 kooliealist last).

Eraalgkoolides oli laste kooliskäimine veelgi korratum, puudumispäevi oli siin umbes 32 000. Keskmiselt tuleb neid iga õpilase kohta 25 (12,5%). Kõige korratum on olnud kooliskäimine Vene Eraalgkoolis ja Prantsuse Lütseumis. Nagu linnagi koolides, on ka siin haigused peamiseks puudumispõhjuseks (umbes 31 000 juhtumil).

Kõige korralikum on olnud kooliskäimine täienduskoolides, kus puudumiste keskarn on 4400 : 300 = 15 (7%).

Õpilased jäid vabaks õppetööst õpetajate puudumisel ja muil põhjusil umbes 200 klassitundi linna algkoolides ja umbes 750 klassitundi erakoolides. Õpetajad puudusid üldsummas õppetöödelt linna algkoolides 5600 ja eraalgkoolides 1400 klassitundi. Keskmiselt tuleb iga õpetaja kohta puudumistunde linna algkoolides 5600 : 271 = 21 tundi (4 päeva), eraalgkoolides 1400 : 104 = 14 tundi (3 päeva). Enamik puudumisi on asetatud nii linna kui ka eraalgkoolides ka tagavaraõppejõudude või väljastpoolt palgatud õpetajate poolt.

Koolide aruannete järgi õppis 31. detsembril 1934: linna algkoolides 8000 last, eraalgkoolides 1291: täienduskoolides 300, õppeaasta lõpul aga vastavalt 7576, 1265, ja 255. Nii on oma pooleaastasel rännakul kaotanud linna algkool 424, eraalgkool 26 ja täienduskool 45 õpilast.

1934/35. kooliaasta õppetöö tulemusi %/0-des klasside, õpilaste soo ja kooli liikide järgi kujutab järgnev kokkuvõte.

Klassid	Poeglapsed			Tütarlapsed			Kokku		
	Linna algkool	Eraalgkool	Täienduskool	Linna algkool	Eraalgkool	Täienduskool	Linna algkool	Eraalgkool	Täienduskool
I	91	98	53	91	99	91	91	98	73
II	89	97	61	90	97	79	89	97	70
III	83	97	—	90	100	—	86	99	—
IV	77	76	—	79	78	—	78	77	—
V	68	48	—	77	74	—	72	68	—
VI	77	75	—	78	68	—	78	71	—
Üldse	81	86	56	84	84	87	82	85	72

Õppetöö üldine edukus on linna algkoolides jäänud samaks, mis ta oli möödunudki aastal (õieti tõusnud 1% võrra). Linna algkool jääb siiski maha eraalgkoolist nii poeglaste kui ka üldises edukuses, kuna tütarlapsed seisavad ühel tasemel mõlemas koolitüübis. Täienduskoolis on edukus väike poiste ja täiesti normaalne tütarlaste juures. Üldiselt aga on tööedukus täienduskoolides väiksem kui algkoolides.

Teiseks aastaks jäi linna algkoolides ligi 1000 õpilast (13%), järelkatseid määrati 360 õpilasele (4,7%). Vastavad arvud eraalgkoolides on 65 (5%) ja 125 (10%) ja täienduskoolides — 20 (7%) ja 50 (17%). Näeme, et linna algkoolides on võrdlemisi suur teiseks aastaks jäetud õpilaste absoluutne arv (25 klassi!) ja protsent, kuna aga suvetoid on määratud vähemal määral. Eraalg- ja täienduskoolid on talitanud otse vastupidiselt: jätnud vähe õpilasi „istuma“ ja määranud rohkel arvul suviülesandeid.

Õpilaste edasijõudmine on hinnatud nõrgaks:

	Kodu-loos	Õppe-keeles	Mate-maatikas	Loodus-loos	Maatea-duses	Aja-loos	Võör-keeles	Muis aineis
Linna algkoolides .	48	820	940	270	280	260	310	390 korda
Eraalgkoolides . . .	—	70	100	25	25	10	100	5 „
Täienduskoolides . .	—	30	32	11	—	—	22	53 „

Suurim arv nõrku hinnanguid langeb seegi kord matemaatikale, siis teises järjekorras õppekeelele, kolmandas — võõrkeelele. Viimane on siiski kaotanud palju oma endisest tähtsusest ja kaalust õpilaste nõrgakshindamisel linna algkoolides. Era- ja isegi täienduskoolides, kus võõrkeelel on vaid kõrvalaine tähtsus, püsib tal ses mõttes endiselt otsustav mõju.

Huvitavat ja põhjalikku ülevaadet algkoolide 4. ja 6. klassi võimete kohta pakuvad võistluseksamite tulemused Tallinna keskkoolides. Kahjuks pole siinkohal võimalik üksikasjaliselt analüüsida õpilaste võistluskirjatöid eksamite ainetes (emakeeles, matemaatikas, saksa keeles, loodusloos) nende suure arvu pärast (2—3000 kirjatööd). Seda tuleb teha eelmiste aastate eeskujul aineõpetajate koosolekuil tuleval kooliaastal.

Märkida võiks siin vaid arvulised andmed, mis näitavad, kuidas keskkool hindab algkooli ettevalmistavat tööd. I klassi astujate (algkooli 4. kl. lõpetajate) teadmiste ja oskuste hinnanguist matemaatikas on häid ja väga häid 22%, rahuldavaid 47% ja puudulikke ning nõrku 31% ning emakeeles vastavalt 35%, 50% ja 15%.

Keskkooli III klassi astujate (algkooli 6. klassi lõpetajate) eksamitööde hinnanguist on:

	Eesti keeles	Matemaatikas	Loodusloos	Saksa keeles
Häid ja väga häid .	37%	35%	36%	23%
Rahuldavaid	35%	36%	48%	31%
Puudulikke ja nõrku	26%	29%	26%	46%

Üldse on kõigis aineis häid ja väga häid hinnanguid 31%, rahuldavaid 37% ja puudulikke ning nõrku 32%.

Kokkuvõtteist nähtub, et algkooli õpilaste ettevalmistus nii algkooli neljas alamas klassis kui ka kogu algkoolis suudab õige korralikult rahuldada keskkooli nõudeid: nõrga ettevalmistusega õpilasi leidub algkoolis vaid 1/3 keskkooli kandidaadidest. Kõige vähem rahuldab keskkooli ettevalmistus saksa keeles (46% nõrku!), selle järele matemaatikas ja emakeeles. Parimad on katsete tulemused loodusloos.

Eksamitulemused keskkooli I kl. peavad täiesti sammu katsetetulemustega III kl., olgugi et ses osas on koostöö alg- ja keskkooli vahel alles algamas.

Õppetöö elustamiseks on Koolivalitsus korraldanud üle 15 loengu ja referaadi, kus puudutati peamiselt algkooli ainete metoodikasse puutuvaid küsimusi. Huvi nende kõneõhtute vastu oli õpetajaskonnas väga elav, seda tõendab rohke osavõtt koosolekuist ja elav mõttevahetus koosolekuil.

Tartu koolinäituse puhul 19. mail 1935 korraldas Koolivalitsus ekskursiooni Tartu. Kaasa sõitis üle 100 Tallinna ja Nõmme õpetaja.

Erikoolid.

Neid oli Tallinnal kaks: abikool, mis sel aastal töötas Suurel Pärnu maanteel nr. 18 ja raskkasvatatavate kool ehk 6. Linna Algkool Imanta tänaval, mis möödunud aastal töötas uue juhi hr. Treuhold'i juhatusel.

Abikool töötas 1934./35. kooliaastal kuue klassiga kolmes komplektis kolme määralise õpetajaga ja ühe tunniandjaga.

Abikoolis õppis möödunud kooliaastal 26 poeglast ja 22 tütarlast, kokku 58 õpilast 9—17 aasta vanuses.

Õpilaspere koostis oli abikoolis väga kirju, nii vaimselt arenemiselt (debilikud, imbecillid) kui ka haiguslikkudelt nähteilt (krambid, langetõbi) ja muudelt defektidelt (vigased, puuduliku kõnelemisvõimega, nõrga kuulmisega). Umbes 20% abikooli õpilasid olid raskkasvatatavad lapsed.

Abikooli õpilased elunevad koolimajast kaugel, aga sellest hoolimata käis neist suurem osa korralikult koolis. Ainult mõned haiglased, vigased ja väga kaugel elunevad õpilased puudusid sageli koolist haiguse või halva ilma pärast. Üks õpilane,

kellel oli kalduvus hulkumisele ja kes nädalate kaupa koolist ja kodust puudus, paigutati Riigi Hoolekandekooli. Keskmiselt tuli iga üksiku õpilase kohta 20 puudumispäeva 1934./35. kooliaastal.

Abikool töötas liitklassidega. Igas klassis oli õpilaste vanuse vahe väga suur. Nooremas klassis — I ja II õppeaasta — oli õpilasi 9—14 aasta vanuses. Keskmises klassis — III ja IV õppeaasta — oli õpilasi 11—15 a. vanuses ja vanemas klassis — V ja VI õppeaasta — oli õpilasi 12—17 a. vanuses.

Osalt õpilaste suurest vanuse vahest tingituna, osalt erinevaist vaimseist ja kehalisist defektidest, olid ka õpilaste teadmised, võimed, kalduvused ja huvid väga erinevad. Selliste õpilastega töötamine abikooli liitklassides nõudis õpetajailt äärmist jõupingutust, rohket määral teadmisi ja oskust.

Suurt rõhku pannakse abikoolis tööõppusele. Vanemil poeglastel on kasutada kolm tööpinki ja tarvilikud tööriistad, tütarlastele — õmblusmasin. Poisid valmistasid papist ja puust õppevahendeid, mängu- ja lihtsaid tarbeasju, tütarlapsed kudusid, nõelusid, paikasid ja õmblesid pesu ja lihtsaid kleite.

Kahjuks ei võimalda abikooli viletsad ruumid majapidamise õpetamist vanemaile tütarlastele.

Abikooli õpilaste hulgas on ka mitmeid andekaid joonistajaid ja üks neist nikerdab väga osavasti loomi.

Abikooli kursuse lõpetas 1935. a. kevadel 9 õpilast (6 poeglast ja 3 tütarlast). Neist sõitis 8 õpilast suveks maale. Mõned õpilased said karjasekoha, osa saadeti suvikolooniaisse ja osa läks maale sugulaste juurde. Sügisel tahavad nad asuda ameti õppimisele.

Linna 6. Algkoolis, raskkasvatatavate laste koolis, õppis käesoleval kooliaastal 1 õpetaja ja 1 tunniandja juhatusel 13 õpilast. Kool töötas ühe komplektiga, milles oli 2 klassi — V ja VI kl. Õpilaste arv V kl. oli 6 ja VI kl. 7. Õppetöö tulemusi võib pidada rahuldavaiks, V kl. 6 õpilasest viidi üle järgmisse klassi 4, s. o. 67% ja VI kl. kõik 7 õpilast lõpetasid algkooli kursuse ja said algkooli lõputunnistused. Keskmise edukuse %/o terves komplektis 85.

Enamik õpilasi oli samas koolis juba eelmisest õppeaastast või veel varemgi, uute õpilastena ilmus kooli 5 õpilast, kõik V klassi. Nad olid saadetud teiste koolide pedagoogikanõukogude otsusel kui normaalse kooli jaoks mittesobivad. Normaalkoolist kõrvaldamise põhjuseks olid sõnakuulmatus ja õpetajate käskudele ja korraldusile vastuhakkamine, vargus, kõlvatud tembud ja kooliskäimisest kõrvalehoidumine.

Koolitöö oli korraldatud järgmiselt :

- 1) Kella 9.00 kuni 14.00, mõnel päeval ka kuni kella 15.00 — õppetöö tunnikava kohaselt.
- 2) Kella 15.00, mõnel päeval 16.00 kuni kella 18.00 — õppetükkide ettevalmistamine järgmiseks päevaks.

Õhtuti tehti sagedasti ka veel käsitööd või tehti muusikat. Mängiti ka ajaviite mängu — koroonat, fortunat jm., sügisel ja kevadel, kui ilmad soojad — jalgpalli.

Et õpilased koolis viibisid 9 tundi ja enamgi, siis osutus möödapäasematuks õpilaste toitmine. Toitu anti 2 korda päevas: kell 12 võileib teega, mõnikord piimaga ja pärast koolitundide lõppu — lõunasöök. Viimane koosnes supist ja leivast. Supp toodi naabrusesasuvast einelauast. Toitmine oli küllaldane. Said söönuks ka kõige söömlikumad ja näljasemadki õpilased.

Õpilaste majanduslik seisund oli selline, et ainult 2 õpilast tasusid ära toitmiskulud, ülejäänud õpilased ei suutnud seda teha vaesuse pärast, ja nii jäi nende toiduarve Linnavalitsuse kanda.

Koolist puudumise päevade kogusumma oli õppeaasta kestel 342, mis teeb keskmiselt iga õpilase kohta 26 päeva. Sellise erikooli jaoks, nagu on kõnesolev, pole puudumispäevade kogusumma mitte väga suur. Lastevanemate kiituseks peab ütleva, et käesoleval kooliaastal valvasid nad väga hoolikalt selle järele, et lapsed käiksid koolis.

Kodukool.

Koduõppijaid oli kooliaasta kestel 38. Neist koolikohuslikke 9 poissi ja 17 tüdrukut, mittekoolikohuslikke — 9 poissi ja 3 tüdrukut, kokku 18 poissi ja 20 tüdrukut. Registreeritud oli Koolivalitsuses koduõppijaina 29 ja registreerimata, koolieast vanemaid või nooremaid — 9. Kooliaasta kestel astus harilikku kooli 12 last.

Eksameile ilmusid 23 koduõppijat, eestlasi 10 ja venelasi 13, kuna 2 last jäi ilmumata.

Eksamid korraldati eestlasile Linna XVIII Algkooli juures 23.—25. ja 27. mail 1935 ja venelasile — XIX Algkooli juures 23.—25. mail 1935. Sooritasidksamid 7 eestlast (70%) ja 6 venelast (46%), kokku 13 koduõppijat 23 eksamineeritavast, s. o. 56%. Jäeti teiseks aastaks klassikursust kordama 2 eestlast ja 4 venelast ning määrati õppeülesanded — 1 eestlasele emakeeles ja matemaatikas ja 3 venelasele eesti keeles.

Nagu selgub neist kokkuvõtetest on kodukool Tallinnas sel aastal olnud nõrgem avalikust. Ka koduõppijad on harilikult nõrgad õppekeeles ning eriti matemaatikas. Nõrgad olid sel koduõppijate katsete hooajal vene lapsed ka eesti keeles: kirjatöodes leidis rohkesti jämedaid õigekirja- ja keelevigu, millest tingitud rohke järeleksamine arv ses aines. Teisis aineis on koduõpilaste teadmised enam rahuldavad.

Tundub, nagu esitaks eksamikomisjonid koduõppijaile veidi liialdatud nõudmisi, eriti matemaatikas, kus ülesanded paistavad olevat õige rasked ja rohkearvulised.

Möödunud aastal katsus Linnakoolivalitsus astuda senisest lähemasse kontakti kodukoolidega ja ta tegelastega. Jaanuaris peeti esmakordselt kodukooli-õpetajate koosolek, kus pikemalt arutati kodukooli tegevust ja tööd. Siin selgus muuseas, et mitmes kodukoolis töötavad peale Koolivalitsuses registreeritud õppejõudude veel mitmed „tunniandjad“, peamiselt keelte ja oskusainete õpetajad. Tunnistati vajalikuks ka nende registreerimine Koolivalitsuses. Edasi otsustati esitada Koolivalitsusele kodukoolide tunniplaanid ja neis tarvitatavate õpperaamatute nimestikud. Neist selgub, et kodukool oma töölaadilt seisab palju lähemal era- kui avalikule algkoolile. Ta käsitleb loomulikult kõiki sunduslikke algkooli-aineid, nende kõrval aga ka rohkesti võõrkeeli ja vabu aineid (muusikat, baletti). Nädala tundide arvu ja tööaja poolest on kodukoolid õige erinevad üksteisest. Mõni töötab vaid tundi 6, teine aga 35—36 tundi nädalas. Muidugi on seejuures „tunni“ kestus lühem harilikust õppetunnist. Harilikult töötab ka kodukool enne lõunat, erand-juhtudel aga siis, kui õpetajal juhtub olema vaba aega õpetamiseks.

Õpperaamatute valikul peab kodukool tihedat kontakti selle avaliku või eraalgkooliga, kus ta kavatseb jätkata oma õpinguid. Sellepärast on kodukoolis tarvitusel pea eranditult samad raamatud, mis sealgi.

Tallinna õpetajate perest lahkus aruandeaastal surma läbi 3 õpetajat ja 15 õpetajat läks pensionile.

Koolidest lõpetasid aasta lõpul tegevuse J. Vesterberg'i Eraalgkool pärast 41-aastast tegevust ja „Vene lapse kodu“ Eraalgkool pärast 14-aastast tegevust.

Alghariduse ala edaspidiseks arendamiseks pealinnas oleks vaja: 1) püstitada rida uusi koolimaju üürimajade asemele eeskätt Juurdeveo tänavale ja 5. linnajaku. Koolimajadeks osutunud eramajad (näiteks Linna 15. Algkooli maja Vismari tänaval), tuleksid ostuteel omandada linnale. 2) soetada edasiõppimise võimalusi 6-klassilise algkooli lõpetanuile. See vajadus muutub eriti teravaks tuleval kevadel, kus esmakordselt pea täielikult suletakse lõpetajate ees tee keskkooli. Järelkoolist, kui see peakski asuma tööle, oleks siin vähe abi: teda hakkaksid kasutama peamiselt töölkäivad noored. Enamikule algkooli lõpetajaist — neid on 1936. a. Tallinnas umbes 1200 — tuleks võimaldada saada korralikku haridust kutsekoolides.

Eelarve täitmine.

Algkoolidele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 245 140.34
Ehitusosakonna „ „ (remont) „	21 117.55 kr. 266 257.89
Tulusid oli	2 580.57

Nettokulusid kr. 263 677.32

Igale linna algkooli-õpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel	kr. 247 628.69 : 7661 =	kr. 32.32
linna „ „ „	263 677.32 : 7661 =	„ 34.42
	Kokku „	66.74

Väljaminekuisse pole võetud linna majades asuvate koolide üürid, sest et need puuduvad ka eelarves. Samuti pole arvestatud piiskop Plato' nimelise Lastekodu juures asuva XXV Algkooli summad, mis käivad läbi Lastekodu aruandest, ja rootsi õppekeelega kooli kulud (1244 kr. 28 s. riigi ja 881 kr. linna summade arvel). Õpilaste arv 7661 vastab tegelikule koostisele 31. detsembril 1934.

Ülelinnaline keskmine klassikoplekti koostis algkoolides oli

1933./34. kooliaastal	8124 : 202 =	44, ⁶⁷
1934./35. „ „	7661 : 200 =	38, ³⁰

Langus 6,³⁷ klassikoplekti kohta, on seletatav osalt kooliealiste laste üldarvu ajutise vähenemisega ja koolisunduse kesteaja lühenemisega, osalt aga ka uue kesk-kooli reformiga.

Täienduskoolidele kulutati aruandeaastal Haridusosakonna aruande järgi 13 527 kr. 19 s.

Igale täienduskooliõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel	kr. 17 888.34 : 298 =	kr. 60.03
linna „ „ „	13 527.19 : 298 =	„ 45.39
	Kokku	kr. 105.42

Õpilaste arv 298 vastab tegelikule koostisele 31. detsembril 1934.

Inventari juurdekasv aruandeaastal võrdus algkoolides 20 130 kr. 78 sendiga. Täienduskoolides vähenesid inventari summad 1 603 kr. 31 s. end. Gümnaasiumi Alamastme Õppekavaga Täienduskooli arvel. 1934/35. a. krediitide jääkidest kasutati 5 192 kr. 19 s. õppevahendite, peamiselt raamatute, soetamiseks Lasnamäel avatavale uuele X Algkoolile.

Puudustkannatavate õpilaste toetamiseks määratud summadega suudeti võrdle-misi rahuldavalt varustada toetustvajavaid koolisundusele kuuluvaid õpilasi vajalikkude raamatute, õppeabinõude, jalanõude ning osalt ka riidevarustusega. Aruandeaastal jätkati maksuta sooja eine andmist neile alatoitluse all kannatavatele õpilasile, kes ilmuvad kooli ilma eineta. Õpilaste toitmisele aitasid edukalt kaasa Eesti Lastekaitse Ühing oma toitluspunktidega, samuti ka üksikute koolide hoole- ja vanematekogud.

Peale hariliku jooksva remondi algkoolides teostati suurem ümberehitus linna II Algkoolis: maja keldrikorra süvendamise teel ehitati siia õpilasile riietehoiuruumid. XXI ja XXII Algkoolis ehitati Eesti Lastekaitse Ühingu jaoks toitluspunktid. Viimases koolis teostati see koolijuhataja korteri likvideerimise teel, kusjuures osa ruume jäi õpilaste rõivistuks.

Kinnisvarade vahetamise teel sai linn omanduseks riigi hooned ja maa-alad, mida senini kasustas üürilepingu alusel:

Linna XIX Algkool —	Pikk tänav nr. 69, Tolli tänava nurgal,
ja „ XXII „ —	Aia tänaval nr. 18.

(Uue algkoolimaja ehitustööd Lasnamäel arenesid normaalselt ja 1935./36. kooli-aastal võib kool alata oma tegevust.

Üldse võib 1934./35. aruandeaastat nimetada kordaläinuks nii koolide majandusliku kui ka õppetegevuse suhtes.

Algkoolide ruumide remont.

Parandustöid tehti 21 117 kr. 55 s. eest, eelarves oli 21 140 kr. Parandati ja uuendati põrandaid, uksi ja aknaid, parandati ja laoti ümber ahjusid, tehti maalri-töid, parandati ja uuendati vesivarustus-, kanalisatsiooni- ja elektrivalgustusseadmeid, parandati ja tõrvati katuseid. Linna II Algkoolis ehitati keldrikorrale rõivistu, kuna trepikoda ehitati ümber.

Algkool ja selle asukoht	Parandus- tööde kulud		Hoone väärtus		Parandus- tööde % hoone väär- tusest	Märkusi
	Kr.	S.	Kr.	S.		
I Algkool, Kooli 2	783	65	49 019	—	1,60	Ühes röi- vistu ehi- tuse ja trepi- koja ümber- ehitusega
II „ Endla 50	4409	71	61 300	—	7,19	
III „ Püha Vaimu 6	739	32	29 629	—	2,50	
IV „ Uus 15	582	86	38 974	—	1,50	
V „ Veerenni 2-a	1091	12	78 289	—	1,39	
VI „ Imanta 37	249	48	28 959	—	0,86	Eramaja
VII „ Tõnismägi 8	305	18	—	—	—	
VIII „ Endla 29	289	63	—	—	—	
IX „ Vabriku 10	691	91	285 785	—	0,24	
XI „ Kaazani 3	507	89	37 754	—	1,35	
XII „ Suur Tartu mnt. 44	773	75	45 385	—	1,70	Eramaja
XIII „ Suur Tartu mnt. 33	1329	53	109 785	—	1,21	
XIV „ Tatari 17	568	81	33 663	—	1,69	
XV „ Vaestekooli 3	566	05	—	—	—	
XVII „ Oskari 69	405	36	240 000	—	0,17	
XVIII „ Lai 25	616	49	85 839	—	0,72	Riigimaja
XIX „ Pikk 69	720	18	—	—	—	
XXI „ Raua 31	2909	07	445 000	—	0,65	
XXII „ Aia 18	1245	27	—	—	—	
XXVI „ Vene-Balti Teh. 22	553	84	—	—	—	
XXVII „ Suur Pärnu mnt. 47	742	32	12 870	—	—	Riigimaja
II käsitööklass, Veerenni 2-a	34	42	5 930	—	0,58	
III „ Polgu 7	24	60	31 124	—	0,08	
Abikool nõrgaandelisile, Tui 12-a	977	11	—	—	—	

Remondid teostas Linna Ehitusosakond.

Keskkoolid ja gümnaasiumid.

Andmed kõigist linnas teotsevaist keskkoolidest ja gümnaasiumidest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1935, lk. 122—145, 150—153, 162—163 ja järgnevas koolinõunik J. Grüntal'i aruandes.

— 1934. a. on Eesti keskkoolile pöördemaastaks: 1. augustist 1934 alates astus jõusse uus Keskkooli seadus ja selle seaduse põhjal alustati tööd uue keskkooli I ja III klassis (5. ja 7. õppeaasta) ja suleti 1922. a. keskkoolide seaduse alusel töötavais gümnaasiumides I klassid (7. õppeaasta). Üleminek uuele koolisüsteemile toimus märgatava valuta.

1934./35. kooliaasta möödus rahulikult ja suuremate häiredeta; haigusjuhtumeid koolis oli pisut rohkem kui eelmisel aastal, nagu see peegeldub ka õpilaste koolist puudumisis.

Tab. 1. Õpilaste keskmine puudumine klasside järgi tundides õppeaasta jooksul.

	I k.		III k.		II g.		III g.		IV g.		V g.		Kesk- güm- n.	
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.
	Linna gümnaasium. Eragümnaasiumides	67	62	51	56	59	75	61	78	76	82	61	84	63
	104	113	94	79	92	91	79	96	69	101	82	78	82	92
Kokku	84		69		76		77		83		76		77	

Keskmiselt puudus iga õpilane keskkoolis 74 ja gümnaasiumis 77 õppetunnist, s. o. umbes 7% kogu õppeajast. Puudumise peapõhjusena esineb haigus (90—91%).

Aruandeaastast alates kehtib ka uus kord õppe- ja kasvatustöö ülevälve teostamises, nimelt ülevälve keskkoolis, gümnaasiumis ja kutsekoolis kuulub nüüd ainult haridusnõunikudele ja HSM asjaomaste osakondade direktoreile. Seepärast vähendati Tallinna koolinõunikude arvu kahest üheni.

Ümberkorralduste tagajärjel puudub Linna Haridusosakonnal endine tihe kontakt keskkooli ja gümnaasiumiga. Vaatluste pidevuse säilitamiseks antakse alljärgnevalt eelmiste aastate eeskujul korraldatud statistiline aine mainitud koolide töö kohta. Võrdluse võimaldamiseks eelmiste aastate andmeiga on tabeleis gümnaasiumi II—V kl. andmeile lisatud uue keskkooli III kl. andmed.

Tab. 2. Alla rahuldava hinnete jaotus õpilaste vahel gümnaasiumi II—V klassis koos keskkooli III klassiga.

Kool ja õpilaste sugu	Õpilaste arv 1934./35. koo- liaasta lõpul	Ei lõpetanud klassikursust			Üldine alla rahuldava hinnete arv	Keskmine alla rahul- dava hinnete arv igal nõi- rgal õpilasel	Keskmine alla rahul- dava hinnete arv koolis ühe õpilase kohta
		Õpi- lasi	%	Vahe eel- mise aasta %-ga			
Linna koolid: ¹⁾							
Poeglapsed	989	430	44	—3	867	2,0 (1,8)	0,9 (0,8)
Tütarlapsed	991	254	26	—7	437	1,7 (2,1)	0,4 (0,7)
Kokku	1980	684	35	—5	1304	2,0 (1,9)	0,7 (0,8)
Erakoolid: ²⁾							
Poeglapsed	481	206	43	+6	464	2,3 (2,1)	1,0 (0,8)
Tütarlapsed	822	316	39	—2	678	2,1 (2,2)	0,8 (0,9)
Kokku	1303	522	40	0	1142	2,2 (2,1)	0,9 (0,8)
Linna ja erakoolid:							
Poeglapsed	1470	636	43	—1	1331	2,1 (1,9)	0,9 (0,8)
Tütarlapsed	1813	570	32	—4	1115	2,0 (2,1)	0,6 (0,8)
Kokku	3283	1206	37	—3	2446	2,0 (2,0)	0,7 (0,8)

¹⁾ 1 saksa keskkooliklass 40 õpilasega on kaasa arvatud.

²⁾ 2 saksa ja 1 juudi keskkooli III klass 89 õpilasega on kaasa arvatud.

Tab. 3. Alla rahuldava hinnete jaotus õppeainete vahel %/0%-es mitterahuldavate hinnete üldarvust gümnaasiumi II—V klassides koos keskkooli III klassiga.

Kool ja õpilaste sugu	Õppekeeles	Matemaatikas	Võõrkeelisel	Muis aineis
Linna koolid:				
Poeglapsed	18 (—1)	32 (+4)	28 (—1)	22 (—2)
Tütarlapsed	13 (—4)	31 (+4)	40 (+6)	16 (—6)
Kokku	16 (—2)	32 (+5)	32 (0)	20 (—3)
Erakoolid:				
Poeglapsed	19 (0)	21 (—1)	33 (—1)	27 (+2)
Tütarlapsed	18 (+1)	24 (—3)	31 (+2)	27 (+2)
Kokku	18 (0)	23 (—3)	32 (+1)	27 (+2)
Linna ja erakoolid:				
Poeglapsed	18 (—1)	28 (+2)	30 (—1)	24 (0)
Tütarlapsed	16 (—1)	27 (—1)	34 (+2)	23 (0)
Kokku	17 (—1)	27 (0)	32 (0)	24 (+1)

Arvud sulgudes näitavad tõusu (+) või kahanemist (—), võrreldes eelmise aastaga.

Tab. 4. Alla rahuldava hinnete jaotus õppeainete järgi %/0-es õpilaste üldarvust (ülemine arv) ja klassi kursuse mittelõpetanud õpilaste arvust (alumine arv) gümnaasiumi II—V klassides koos keskkooli III klassiga.

Kool	Õpilaste sugu	Õppe- keeles	Matemaa- tikas	Võõrkeelis	Muis aineis
Linna koolid	P	16	28	25	20
		36	64	57	45
	T	6	14	18	7
		22	54	69	28
	Kokku	11	21	21	13
		31	60	61	39
Erakoolid	P	18	21	32	26
		43	48	74	60
	T	15	20	25	22
		39	52	66	58
	Kokku	16	20	28	24
		40	50	69	59
Linna ja erakoolid kokku	P	16	25	27	22
		38	59	62	50
	T	10	16	21	14
		32	52	67	44
	Kokku	13	21	24	17
		35	56	65	47

Neist tabeleist muuseas ilmneb, et

- 1) edukus on 3% võrra tõusnud ja ühe õpilase keskmine koormus on ühe punkti võrra langenud, eelmise aastaga võrreldes: nähtavasti hakkavad õpetajad ja õpilased kohalduma 1933./34. a. sisseseatud eksameile ja uue hindamisüsteemile;
- 2) õppeainete osatähtsus õpilase saatuse määramisel või tema töökoormuses ülelinnaliselt erineb väga vähe eelmise aasta osatähtsusest; silma torkab vaid matemaatika ohvrite arvu suurenemine linna koolides poeglaste ja tütarlaste hulgas ja võõrkeelte raskus samade koolide tütarlastele.

Erilist huvi tohiks pakkuda viienda õppeaasta õpilaste saatuse algkoolis ja keskkoolis. Seepärast on järgnevasse tabelisse kogutud andmeid võrdlusalade kohta, mis võimaldavad väljendamist arvudes.

Tab. 5. Tallinna koolide viienda õppeaasta õpilaste võrdlus 1934./35. a. Igas arvude grupis kuulub esimene rida linna koolidele, teine — erakoolidele ja kolmas — linna- ja erakoolidele kokku.

Võrdlusala	Algkooli V klass			Keskkooli I klass		
	P	T	Kokku	P	T	Kokku
1. Õpilaste arv sügisel 1934	21	70	1319 91 1410	133 100 233	103 83 186	236 183 419
2. Aasta jooksul lahkunud õpilaste arvu % sügisese arvust	0	0	6,0 0 5,6	1,9 2 1,8	1 +5 +1,6	1,3 +1,1 0,2
3. Õpilaste arv koolitöö lõpul kevadel	642 21 663	598 70 668	1240 91 1331	131 98 229	102 87 189	233 185 418
4. Lõpetasid klassikursuse kevadel (%)	68 48 67	77 74 77	72 68 72	63 56 60	80 66 74	71 61 66
5. Ei lõpetanud klassikursust kevadel haiguse põhjal (%)	1,2 0 1,1	2,5 0 2,3	1,8 0 1,7	0,8 0 0,4	2 0 1,1	1,3 0 0,7
6. Ei lõpetanud klassikursuse teadmata põhjusel (%)	0,6 0 0,6	0,4 0 0,4	0,5 0 0,5	0 0 0	0 0 0	0 0 0
7. Said järeleksami sügiseks (%)	10 33 11	7 17 8	9 21 10	26 29 27	15 26 20	21 27 24
8. Jäid teiseks aastaks klassi (%)	22 19 22	16 9 16	19 11 19	11 15 13	5 8 6	8 12 10
9. Keskmise alla rahuldavate hinnete arv õpilasel	0,9 0,9 0,9	0,5 0,5 0,5	0,7 0,3 0,7	0,6 0,3 0,7	0,3 0,7 0,5	0,5 0,7 0,6
10. Keskmise hinnete arv alla rahuldava klassikursust mittelõpetanud õpilasel	3,2 1,6 3,0	2,9 1,7 2,7	3,0 1,7 2,9	2,0 2,8 2,3	1,8 2,1 2,0	1,9 2,5 2,2
11. Õppekeeles alla rahuldava hinnatud õpilaste arv % -des õpilaste üldarvust	18 35 19	10 6 9	14 18 14	5 13 9	3 8 5	4 11 7
12. Sama % -des klassikursust mittelõpetanud õpilaste arvust	61 63 61	51 9 44	57 33 54	18 50 30	16 23 20	17 37 26
13. Sama % -des N- ja P-hinnete üldarvust	19 39 21	18 5 16	19 20 19	9 18 13	9 11 10	9 15 12
14. Matemaatikas alla rahuldava hinnatud õpilaste arv % -des õpilaste üldarvust	18 24 19	15 19 15	17 20 17	20 15 18	13 20 16	17 17 17
15. Sama % -des klassikursust mittelõpetanud õpilaste arvust	62 42 61	78 65 76	68 55 67	65 57 62	69 57 61	66 57 62
16. Sama % -des N- ja P-hinnete üldarvust	20 26 20	27 38 28	23 32 27	33 20 27	37 27 31	34 23 28
17. Võõrkeeltes alla rahuldava hinnatud õpilaste arv % -des õpilaste üldarvust	18 24 18	3 9 8	13 13 13	18 30 23	10 16 13	15 24 19

Võrdlusala	Algkooli V klass			Keskkooli I klass		
	P	T	Kokku	P	T	Kokku
18. Sama %%-des klassikursust mittelõpetanud õpilaste arvust	61	41	53	57	53	56
	42	30	36	113	46	80
	60	39	51	78	49	67
19. Sama %%-des N- ja P-hinnete üldarvust	20	14	18	29	29	29
	26	17	21	40	23	33
	20	14	18	34	25	31
20. Muis aineis alla rahuldava hinnatud õpilaste arv %%-des õpilaste üldarvust	38	22	30	18	9	14
	9	20	17	17	28	22
	36	22	29	17	17	17
21. Sama %%-des klassikursust mittelõpetanud õpilaste arvust	128	120	124	57	47	54
	16	70	45	68	80	72
	118	112	115	59	67	62
22. Sama %%-des N- ja P-hinnete üldarvust	41	41	41	29	26	28
	10	40	27	22	39	29
	39	41	40	26	34	29
23. Iga õpilase keskmine puudumine koolist (%%-des kogu õppeaastast)	8,5	8,5	8,5	6,6	6,1	6,4
	6	8,5	8	10,1	11,4	10,7
	8,5	8,5	8,5	8,1	8,5	8,3

Järelduste tegemisel peab olema ettevaatlik: ei tohi unustada, et viimase tabeli koostamisel on kasutatud isetüüpi koolide hindede; viimased pole iialgi vabad hindaja subjektiivsusest, kuid isetüüpi koolides töötavad ise-mentaliteedi, ise-nõudmiste ning ise-harjumustega õppejõud ja see asjaolu raskendab veelgi võrdlust. Hindeid suures hulgas ja nende keskmisi võib siiski võtta indeksidena, mis näitavad antud kooli nõudmiste täitmist selle kooli „keskmise õpilase“ poolt. Tabel 5 näib tõendavat arvamust, et keskkool võtab algkoolilt tugevama osa õpilasist (vt. tabeli võrdlusalad 7—10); õppimine keskkoolis näib neile tugevamaile õpilasilegi olevat pisut raskem kui nende endisile kaasvõitlejaile algkoolis (vt. tabeli 4. võrdlusala); õppeainete osatähtsus õpilase elus algkoolis ja keskkoolis näib tublisti erinevat nende osatähtsusest õpilaste elus keskkoolis (korrelatsiooni pole olemas, korrelatsiooni koefitsient on koguni negatiivne), ainult matemaatika suhtes näitab tabel üllatavalt suurt kooskõla. Välised töötingimused algkooli V klassis ja keskkooli I klassis olid üldiselt ühesugused: algkoolis oli keskmiselt 33 õpilast klassis, keskkoolis 34.

Eelarve täitmine.

a) Keskkoolidele kulutati 1934./35. aruandeaastal 8 kuu jooksul:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 23 729.78	
Ehitusosakonna „ „ (remont) „	1 496.99	kr. 25 226.77
Tulusid oli		„ 26 151.56

Jääki kr. 924.79

Igale keskkooliõpilasele kulutati keskmiselt 8 kuu jooksul:

riigi summade arvel kr. 16 946.06 : 682 = kr. 24.85

linna summade arvel 924.79 : 682 = kr. 1.36

Netto kokku kr. 23.49

Õpilaste arv on võetud statistiliste andmete põhjal 31. XII 1934.

Eeltoodud 8 kuu kuludest väljudes oleks teoreetiline aastane kulu ühele keskkooliõpilasele:

riigi summade arvel kr. 25 419.09 : 682 = kr. 37.27

linna „ „ „ 11 688.59 : 682 = „ 17.14

Netto kokku kr. 54.41

b) Gümnaasiumidele kulutati 12 kuu jooksul:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 126 189.83	
Ehitusosakonna " "	" 7 409.27	kr. 133 599.10
Tulusid oli	"	69 938.96
Nettokulusid		kr. 63 660.14

Igale gümnaasiumiõpilasele kulutati keskmiselt

riigi summade arvel	kr. 102 795.51 : 1736 =	kr. 59.21
linna summade arvel netto	" 63 660.14 : 1736 =	" 36.67
Kokku		kr. 95.88

Laste arv on võetud statistiliste andmete põhjal 31. XII 1933 — 2113 õpilast 4 kuu jooksul ja 31. XII 1934 — 1547 õpilast 8 kuu jooksul ehk keskmiselt 1736 õpilast aastas.

Kuludesse pole võetud linna majades asuvate koolide üürid, sest need puuduvad ka eelarves. Kuna Tütarlaste- ja Poeglaste-Kommertsgümnaasiumi ning II Tütarlaste- ja II Poeglaste-Keskkooli kulud on eelarves näidatud ühiselt kaubanduskooliga, siis võeti kulude liigitamisel aluseks klasside arvuline suhe, peale õpetajate palkade, mis on arvatud kummagi kooli kohta tegelikkude väljaminekute alusel. Tuludesse võeti õppemaks koolitüüpide järgi, muud tulud klasside arvulise suhte alusel.

Lootuseta õppemaksuvõlga kustutati 55 õpilasel 1313 kr. 50 s. suuruses summas.

Kohtu kaudu nõuti võlga 306 kr. 50 s. suuruses summas 12 õpilase vanemalt, kes keeldusid võlga tasumast vadatahtlikult. Üldjoontes täideti eelarve ettenähtud kava ja krediitide ulatuses, kusjuures hädalised ülekulutused üksikuis punktides kaeti teiste punktide ülejääkidest.

Inventari juurdekasv oli 9214 kr. 44 s.

Kinnisvarade vahetamise teel läksid linna omanduseks riigi hooned ja maad, mida senini kasustasid üürilepingu alusel Gustav-Adolfi Gümnaasium, S. Kloostri 16 ja I Tütarlastegümnaasium, Narva mnt. 1.

Kutsekoolid.

Andmed kutsekoolidest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1935, lk. 128—145, 152—155, 162—163.

Eelarve täitmine.

Kahele Kaubanduskoolile, Kaubanduslikkudele õhtukursusile, Naiskutsekoolile, Naistööstusõpilaskoolile, Kaupmeestekooli Naisosakonnale ja Meesrätsepatööstuse Õppetöökojale kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 39 041.46	
Ehitusosakonna " " (remont)	" 3 258.01	kr. 42 299.47
Tulusid oli	"	17 377.17
Nettokulud		kr. 24 922.30

Igale õpilasele kulutati keskmiselt:

	Riigi		Linna		Kokku	
	summade arvel netto					
	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.
Tütarlaste-Kaubanduskoolis	73	19	9	31	82	50
Poeglaste- " "	100	19	30	64	130	83
Kaubanduslikkudel Õhtukursusil	—	—	75	46	75	46
Naiskutsekoolis	151	11	55	86	206	97
Naistööstusõpilaskoolis	15	92	6	—	21	92
Kaupmeestekoolis (8 kuud)	50	46	10	67	61	13
Meesrätsepatööstuse Õppetöökojas (15 päeva)	13	09	197	69	210	78

Inventari summa kutsekoolides vähenes 486 kr. 26 s. võrra, suurema maha-
kirjutuse puhul Naiskutsekoolis.

Lootuseta õppemaksuvõlga kustutati 24 õpilasel 304 kr. 72 s. suuruses summas.

Kohtu kaudu nõuti õppemaksuvõlga 106 kr. 50 s. 9 õpilase vanemait, kes
võlga keeldusid tasumast vabatahtlikult.

Aastaidkestnud läbirääkimiste tulemusena omandas linn kinnisvarade vaheta-
mise teel kasvatusasutiselt „Olgaheim“ Tui tänava ääres nr. 12 asuva maaala ühes
hoonetega, mida senini kasutati Naiskutsekooli jaoks üürilepingu alusel. Teostati
Naiskutsekooli laialipaisatud osakondade koondamine Tui tänavale, kusjuures lisaks
seniseile ruumidele võeti Naiskutsekooli alla ka Tui tänava nr. 12-a maja. Selles
majas asunud Abikool paigutati Suurele Pärnu mnt. nr. 18, Naiskutsekooli seni-
seisse ruumidesse. Suurel Pärnu mnt. nr. 16 eramajas asuvate ruumide üürimisest
Naiskutsekoolile loobuti.

Eelarvekavad teostati määratud summade piirides ja koolide nõuded rahul-
dati enam-vähem. Möödapääsmatud ülekulutused üksikuis punktides kaeti kokku-
hoiuga teisis punktides.

Kesk- ja kutsekoolide ruumide remont.

Parandustöid tehti 12164 kr. 27 s. eest, eelarves oli 12204 kr. Parandati ja
uuendati põrandaid, uksi ja aknaid, parandati ja uuendati vesivarustus-, kanalisat-
siooni- ja elektrivalgustusseadmeid, parandati ja laoti ümber ahjusid tehti maalritöid.
Naiskutsekoolis, Tui ja Alendri tänava nurgal, teostati ümberehitus. Abikooli ruumid
ehitati ümber Naiskutsekooli jaoks. Ehitati värvimisköök. Ühishumanitaar- ja reaalgümnaasiumis tehti tööd kooli korraldusel.

Keskool ja selle asukoht	Parandustööde kulud		Hoone väärtus		Parandus- tööde % hoone väärtusest
	Kr.	S.	Kr.	S.	
Gustav-Adolfi gümnaasium, Suur Kloostri 16	1566	25	—	—	—
Poeglastegümnaasium, Vabaduse puies- tee 2	3070	39	346 598	—	0,89
I Tütarlastegümnaasium, Narva mnt. 1 . .	1984	49	—	—	—
Tütarlaste-Kommertsgümnaasium, Kaubanduskool ja II Tütarlastegümnaasium, Jaani 13	1684	61	518 100	—	0,33
Poeglaste-Kommertsgümnaasium ja Kaubanduskool, Väike Pärnu mnt. 19 .	1094	83	153 922	—	0,71
Naiskutsekool, Tui 12 ja Väike Pärnu mnt. 18	2656	70	—	—	—
Ühishumanitaar- ja -reaalgümnaasium, Karu 16	107	—	—	—	—

Remondid teostas Linna Ehitusosakond.

Koolitervishoid.

Vanema kooliarsti dr. M. Püümann'i ülevaade.

— Peatudes meie pealinna koolitervishoiu juures 1934./35. õppeaastal, peab üldiselt tähendama, et möödunud õppeaasta oli nii eelkooliealisile kui ka kooliealisile — eriti nakkushaiguste levimise mõttes — üks halvemaid: seisukord polnud parem ka teisis linnades ja maal.

Juba 1934. a. varasügisel, kohe pärast õppetöö algust, septembri lõpul, hakkas pealinna koolides — peamiselt suuremais algkoolides — levima kurgutõbi (diphtheria). Viimane haigus oli möödunud õppeaasta algul eriti pahaloomuline, nii et üksikud

juhtumid lõppesid surmaga. Olgugi, et kõik vajalikud abinõud võeti kohe tarvitusele, ei suudetud temale nii ruttu tõkkeid teha. Peataktuseks oli asjaolu, et kooliealiste laste seas oli hulk lapsi nn. pisilastekandjaid, kes ise ei haigestunud ja mingisuguseid väliseid haigustundemärke ei avaldanud, kuid koolis käies ja teiste lastega kokku puutudes andsid teisile haigusid, mistõttu haiguse levimisele piiripane-mine oli äärmiselt raskendatud. Kõige rohkem oli haigestumisi novembris 1934 (43 juhtumit); detsembris (24) algas haiguse vähenemine ja veebruaris 1935 oli vaid 5 juhtumit. Eriti sagedad olid haigusjuhtumid neis klassitubades, kus tehti kahe vahetusega õppetööd, mis ka arusaadav, sest klassitube ei saanud korralikult õhutada ja puhastada. Üldse oli möödunud õppeaastal meie pealinna koolides 111 kurgutõve juhtumit ja pisilastekandjaid 110 juhtumit, mis koolilaste järelevaatusel bakterio-loogiliselt kindlaks tehti. Suurem osa haigestunud lapsi raviti Linna II Haiglas, kuna pisilastekandjaid ambulatoorselt raviti ja lubati vaid siis koolitööd jätkata, kui peale kahekordset kurgu- ja ninalima bakterioloogilist uurimist haigusttekitavaid pisilasi ei leitud. Kurgutõve pisilaste avastamiseks tehti Linna Bakterioloogilises Laboratooriumis üle 6000 uurimuse. Üksikud lapsed olid sunnitud selle tagajärjel koolist puuduma 2—3 kuud, kuni suurem osa pisilastekandjaist lastest sellekohase ravimise tagajärjel kiiremini vabanesid pisilastest.

Peale kurgutõve mõjus takistavalt 1934./35. a. õppetööle veel sarlaki- ja leetri-haiguse levimine kooliealiste laste seas, olgugi vähemal määral kui kurgutõbi. Nende haiguste all kannatasid rohkem eelkooliealised lapsed. Kooliealisist lastest haigestusid sarlakeisse pealinna koolides 91 last, kuna leetreid põdevate kooliealiste arv oli vähe suurem.

Peale nende haiguste puhkesid käesoleva aasta esimesil kuudel kooliealiste laste seas veel punetised ennenägemata taudina; peaaegu kõik algkooliealised lapsed põdesid seda, mistõttu üksikuis klassides puudus vahest lapsi kuni 75 %/o. Õnneks kestis see lühikest aega. Haigus ise oli kerge iseloomuga ja peale 7-—8-päevast koduviibimist võis laps oma õppetööd koolis jätkata.

Vaevalt hakkas punetishaigus raugema, kui juba uus nakkushaigus hakkas kiiresti levima pealinna elanikkude seas, mis ka ei jätnud kooliealisi lapsi puutumata — see oli kõhusoetõbi. See hakkas levima märtsi teisel poolel ja jõudis oma haripunktini aprilli keskpaigas. Märtsis oli 40 haigusjuhtumit ja aprillis — 117.

Tänu energilisele abinõudeile, mis võeti kohe tarvitusele Linna Tervishoiu-osakonna poolt (elanikkude hoiatamine keetmata piima tarvitamise eest, haiguspesade ülesotsimine ja kindlakstegemine maal, haigete kiire eraldamine ja peamiselt haigusrajoonides elunevate elanikkude soetõve vastu vaktsineerimine nii naha alla süstimise teel kui ka suu kaudu) langes haigusjuhtumite arv kiiresti, nii et mais haigestus vaid 9 inimest.

Kooliealisi lapsi haigestus kõhusoetõppe 44 last, neist 17. Linna Algkoolist (Pelgulinna) 13 — on ju viimane kool rajoonis, kus haigestumisi oli kõige rohkem; teistes koolides olid vaid üksikud juhtumid.

Vaktsiini soetõve vastu anti elanikkudele tasuta suu kaudu 2300 juhtumil, kuna 6730 elanikule süstiti vaktsiini naha alla, nende seas 2500 kooliealisele lapsele. Peale selle süstiti 638 inimesele naha alla soetõvevastast vaktsiini praktiseerivate arstide poolt, nii et üldine elanikkude arv, kellele süstimisi tehti, tõusis 6368-le.

Peab tähendama, et nii vanemate inimeste kui ka laste juures, kellele naha alla soetõvevastast vaktsiini süstiti, polnud peale kerge temperatuuritõusu muud midagi märgata, ainult üksikuil juhtumel tõusis temperatuur kõrgele, mis aga varsti jälle langes.

Et nakkushaiguste levimine kooliealiste laste seas 1934./35. õppeaastal oli võrdlemisi suur, siis oli ka haiguse tõttu koolist puudumise päevi avalikkudes algkooli-des käijate laste seas võrdlemisi palju: 7999 last puudus haiguse tõttu koolist 133 644 päeva, mis on ligi 17 päeva lapse kohta. Gümnaasiumides ja keskkoolides käijate puudunute arv haiguse tõttu oli vähem: gümnaasiumiõpilased puudusid haiguse tõttu 98 869 tundi. Linna gümnaasiumides õppis 1547 õpilast, nii et iga õpilane puudus haiguse tõttu keskmiselt 10,8 päeva, kuna iga keskkooliõpilane keskmiselt — ligi 9 päeva (37 235 puudumistundi 682 õpilase kohta).

Kuna nakkushaigusi põdesid peamiselt algkooliõpilased, siis on algkooliõpilaste puudumise rohkus, võrreldes keskkooli ja gümnaasiumide õpilastega, täiesti arusaadav.

Protsentuaalselt on algkooliõpilaste seas keskmise toitmisega ja kehaehitusega lapsi kõige rohkem, kuna hea toitmisega ja kehaehitusega laste arv on teisel kohal. Gümnaasiumi- ja kutsekooliõpilaste seas on see aga ümberpöördukt. Ka halva toitmisega ja kehaehitusega lapsi on algkoolis protsentuaalselt rohkem kui kutsekoolides ja gümnaasiumides. Mis nägemisteravusse puutub, siis on see gümnaasiumi- ja kutsekooliõpilaste seas halvem kui algkooliõpilasil. See on ka arusaadav, mõjub ju edasiõppimise juures vajalik alatine silmadepingutus halvavalt nägevusele. Eriti kõrge on vigaste hammastega laste protsent ja viimaste ravile on vaja hakata panema suuremat rõhku igas koolis ja seda tegema sunduslikuks kõigile. On ju vigased hambad kohtadeks, kust igasugused haigustekitavad idud lapse organismi võivad sattuda ja seal üht või teist haigust tekitada.

Muude haiguste juhtumite arv pole väga kõrge, võrreldes teiste maade kooliealiste laste arvuga; ainult täide rohkus algkooliealiste laste seas paistab silma, mis näitab, et kodus elus puhtuse peale pannakse vähe rõhku. Koolis laste järele vaatamine siin üksi ei aita: on vaja, et kooliarstid ja õpetajad lakkamata jätkaksid tervishoiulist kasvatust ka lastevanemate juures — kasustades selleks lastevanemate koosolekuid.

Kooliarstid annavad õpilasile kooliruumides arstiabi niipalju kui see seal võimalik, kuid arstiabi andmine koolilastele sünnib peamiselt 2 kooliambulatooriumis Väikesel Pärnu maanteel ja Laial tänaval. Samades kohtades on ka hambakliinikud, kus kooliõpilastele hambaid ravitakse tasuta.

Kooliambulatooriumides anti möödunud kooliaasta jooksul kooliarstide poolt õpilasile arstiabi 5670 korda ja kooli silmaarsti juures kodu — 281 korda.

Kooli-hambakliinikuis anti hambaarstide poolt õpilasile abi 5507 korda.

Peale selle tehti kopsu läbivalgustusi Linna Tiisikusambulatooriumi röntgenikabinetis 1545 kooliõpilasele ja 382 kopsuülesvõtet, mis olid vajalikud kooliealiste laste kopsuhaiguste täpsemaks äratundmiseks.

Pidades silmas seda suurt töökoormat, mis Tiisikusambulatooriumil tuleb teha, ei saa lõpuks jätta avaldamata soovi, et kooliõpilastele asutataks eraldi röntgenikabinetti, mis võimaldaks suuremat hulka läbivalgustamisi kui ka ülesvõtete tegemist ja arstimist, mis tiisikushaigust põdevaile lastele hädavajalikud.

Mis puutub koolimajadesse, siis peab nimetama kõigepealt seda rõõmustavat asjaolu, et 1934./35. õppeaasta algul pandi nurgakivi uuele koolimajale Lasnamäe ja Majaka tänava nurgal. Uus koolimaja, mis valmib käesoleva õppeaasta alguseks, kuulub loodetavasti pealinna paremate ja ilusamate koolimajade hulka nii koolitervishoiult kui ka ehitustehniliselt. Ka koht, kuhu uus koolimaja püstitati, on väga õnnelikult valitud: vaataja silmale avaneb sealt suurepärase pilt meie pealinnale, sadamale ja merele. Uue koolimaja valmimisega jääb meil õhtupoolsete klasside arv 13 võrra vähemaks, mis kooliõpilaste tervishoiu seisukohalt väga tähtis. Jääb vaid soovida, et sellele koolimajale lähemas tulevikus järgneksid teiste algkoolide püstitamine, mis vastaksid kõigile koolitervishoiu-nõudeile. On meil ju terve rida algkoolimaju, mis praeguse aja koolltervishoiu-nõudeile ei vasta ja kus lapsed oma tervisele võivad saada kahju.

Mis puutub teisisse koolimajadesse, siis peab tähendama, et kõigis linna majades asuvas koolimajades tehti enne õppeaasta algust jooksva iseloomuga parandustöid: parandati ja uuendati põrandaid, uksi ja aknaid, ahjusid, vesivarustust, kanalisatsiooni- ja elektrivalgustuse seadet, korstnaid ja katuseid, värviti ja parandati kooliruumide seinu ja paneele ja parandati kooliõuesid.

Haridus väljaspool kooli.

Laste suviseile mängumurudele kulutati 1643 kr. 74 s., sellest toitmiseks 1435 kr. 44 s.

Väljavõte koolinõunik Chr. Brüller'i aruandest.

Suvel jätkati lasteaia tööd väljas, mängumurudel. Töötas 6 mängumuru — 4 linna-, 2 eramuru (üks Kadriorus, teine Koplis)¹⁾. Linna mängumurude tegevus kestis 2 kuud — jaanipäevast 17. augustini, eramängumurudel veidi kauem.

Lastepere mängumurudel oli sel suvel väiksem kui eelmisel aastail: à 100 last era- ja à 70—80 last linna murudel. See oli tingitud peamiselt sellest, et möödunud suvel palju linnalapsi viibis maal mitmesuguseis suvikolooniais. Ka aitas ebasoodus ilmastik kaasa laste arvu vähenemisele murudel.

Muidu aga võib mängumurude kasvatusliku tegevusega jääda rahule. Need olid kindlasti kasulikud nende kasvandikkude kehalisele arengule ja tervisele.

Erilisi kasvatuslikke raskusi mängumurude kasvatajail sel suvel polnud, isegi neil mitte, kes lubasid murdealisil, 14—16-aastasil, poistel mängimas käia murudel. Kasvatajate ühise hinnangu järgi olnud neil mängumurudel tegemist möödunud suvel vaid heade lastega. Vaid paar õnnetut juhtumit leidsid neil aset: Suurel Pärnu maanteel haavas üks poiss end kogemata noaga ja Soo tänaval murdis üks poiss kaugushüppel käeluu.

Peale mängumurude töötasid staadionil ja Toompargi spordiväljal 5-nädalased kergejõustiku- ja mängukursused, kus 150 õpilast töötas kergejõustiku ja mängu alal 132 tundi.

Tallinna kesk- ja haruraamatukogud.

Raamatukogude kasustamine ei näidanud enam seda hoogsat tõusu, mis avaldus kahel eelmisel aastal. Üldse laenutati kesk- ja harukogudest 703 578 köidet, seega võrreldes eelmise aastaga 21 380 köidet rohkem. Tuleb märkida suurt tõusu üldise lugemissaali kasutamisel. Aruandeaastal loeti 31 097 raamatut ja ajakirja, eelmise aasta 11 419 vastu. Väikest tagasiminekut näitab käsiraamatukogu (2243 tarvitaja võrra) ja võrdlemisi suurt — ajalehesaali tarvitamine (25 384 lugeja võrra). Aasta lõpul oli laenajaid kesk- ja harukogudes 27 599, seega tõus eelmise aastaga võrreldes 5066 isiku võrra.

Aasta jooksul hangiti 12 885 köidet. Selles arvus on Mihkel Martna' pärijailt annetusena saadud Mihkel Martna' raamatukogu, mis sisaldab 3990 köidet. Aasta lõpul oli kogudes kokku 86 757 köidet.

Üksikasjalisemad arvilised andmed kesk- ja haruraamatukogude tegevusest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1935, lk. 165—171.

Eelarve täitmine.

Kesk- ja harukogudele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi . . .	kr. 55 499.40	
Ehitusosakonna „ „ (remont) „	2 284.26	kr. 57 783.66
Tulused oli		„ 6 291.25
	Nettokulusid	kr. 51 492.41

Keskraamatukogu ruumide remont.

Parandustöid tehti 2284 kr. 26 s. eest, eelarves oli 2300 kr. Hoone väärtus on 205 112 kr. Parandustöid tehti 1,11% hoone väärtusest. Teostati ümberehitus hoone II korral, parandati ja uuendati uksi, aknaid ja põrandaid, parandati ja täiendati ve-sivarustuse ja kanalisatsiooniseadmeid ja tehti maalritöid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Inventari juurdekasv aruandeaastal võrdus 34 295 kr. 64 sendiga.

Pedagoogikamuuseum.

Pedagoogikamuuseumi tegevus arenes endisel kujul. Oli ka uusi üritusi. Õppevahendite arv tõusis 4346-le, diapositiivide arv — 4306-le ja piltpostkaartide arv — 5216-le. Kasustati koolide ja organisatsioonide poolt: õppevahendeid 7893,

¹⁾ Suve lõpul avati Koplis ka vene mängumuru, mille tegevus kestis umbes 1 kuu.

diapositiive — 15 039, piltpostkaarte — 3052. Peale selle kasustasid Muuseumi 31 Harjumaa kooli, võttes 324 õppevahendit.

Raamatukogu sisaldas pedagoogilise ja teadusliku sisuga kirjandust 9154 köidet. Kasustajaid oli 324, kellele laenutati 3725 köidet.

1933./34. kooliaasta lõpul korraldas Muuseum õppevahenditenäituse õpilasile. Näitust külastasid 59 ekskursiooni umbes 1500 õpilasega, neist maalt 8 ekskursiooni umbes 200 õpilasega. 1934./35. a. külastas Muuseumi 58 ekskursiooni ja peale selle üksikuid isikuid.

Õpilaste praktilised tööd bioloogilisis aineis kestsid Muuseumi juures edasi. Osavõtjaid oli üle 200. Kuna Muuseum kõigile soovijaile ei saanud vastu tulla, siis oli siin suureks abiks õpilaste Loodussõprade Ühing. Viimane moodustas vabatahtlikkude õpetajate lahkkel juhatusel erirühmi.

Kaks õpilast astronoomiarühmast töötas Muuseumi palvel 2 nädalat Tartu Tähetornis.

Muuseumi hoones vabanenud ja asutisele üleantud korteri arvel seati osaliselt korda loodusloosakond ja osa ruume eraldati praktiliste tööde, loengute ja looduslootundide tarvis. Ruumide laiendamine võimaldas Muuseumile korraldada algkooli esimese klassi pikaajalise näituse, kus olid välja pandud õpilaste tööd, seinalehed ja õpperaamatud eesti, soome, tšehhi, saksa, prantsuse, inglise, läti, leedu ja vene keeles. Näitust külastas 151 õpetajat. Näituse puhul korraldas koolinõunik Chr. Brüller mitu õpetajate koosolekut.

Eelmise aasta eeskujul asutas Muuseum ka 1934. a. suvel Tallinna keskkooli-õpilasile ekskursioonijaama. Mais korraldati õpetajate J. Talts'i, S. Talts'i, J. Rebase ja M. Janson'i juhatusel 15 ekskursiooni, mis kestsid igaüks umbes 6 tundi. Neist ekskursioonidest võttis osa keskmiselt 15 õpilast. Juunis, juulis ja augustis korraldati 3 pikemat matka koos Tallinna Keskkoolide Loodussõprade Ühinguga, nimelt Saare-, Ida-Harju-, Viljandi- ja Tartumaale. Peale selle korraldati rida ühepäevaseid väljasõite Tallinna lähemasse ümbrusse ja matkati jalgsi. Kokku viibiti 3 suvekuu jooksul ekskursioonidel 50 päeva ja läbistati ca 2000 km. Ekskursioonidelt kogutud materjal korraldati kogudeks, neist pandi alus Tallinna Keskkoolide Loodussõprade Ühingu kogudele, alalise asukohaga Muuseumis. Kogutud materjal esitati läbitöötatuna jaanuaris 1935 korraldatud näitusel.

Muuseumi juures töötas Tallinna Keskkoolide Loodussõprade Ühing, mille liikmete arv 1. aprillil 1935 tõusis 150-le (eelmisel aastal 87), neist õpetajaid 9 (5). Korraldati 29 referaatõhtut, 1 vaidlusõhtu ja 2 demonstratsiooniõhtut, 1 seltskondlik kohus; neist võttis osa 1198 õpilast (eelmisel aastal 607). Talve jooksul korraldati rida ekskursioone suuskadel ja jalgsi. TKLÜ aastapäevaks anti välja trükitud album õpilaste kirjutistega. 2 korda kuus ilmus seinaleht.

Muuseumi uutest üritusist võiks mainida järgmisi:

Botaanilise varustusaia korraldamine. Selle ülesanne oleks pakkuda botaanilist materjali tunni tarvis, et igal õpilasel oleks käes läbivõetav taim. Katse õnnestus. Aiaist anti taimi ligi 60-ks õppetunniks. Linnavalitsus lubas varustusaia jaoks ajutiselt kasutada Petši krunti.

Kinoetenduste korraldamine. Haridusosakonna ülesandel hakkas Muuseum alates veebruarist 1935 järjekindlasti korraldama Tallinna õpilasile kinoetendusi kord nädalas „Gloria Palace'is“ 10-sendise tasu eest, kusjuures kehvemad (umbes 1/3 üldarvust) maksid ainult 5 senti. Kohtade üldarv oli 900, soovijaid oli aga igakord rohkem.

Filmid olid juhuslikud, mida leidis Tallinnas kohastena õpilasile näitamiseks. Edaspidi kavatsetakse filme valida juba sügisel, vähemalt poolele aastale, et saaks korraldada etendusi süstemaatiliselt. Selleks otstarbeks astuti kirjavahetusse vastavate organisatsioonidega välismaal, muuseumis Rahvasteliidu teadusliku ja kasvatusliku filmi osakonnaga. Filmide hankimiseks võeti Muuseumi eelarvesse 500 kr. krediiti.

Aruandeaastal oli Pedagoogikamuuseumil:

Kulusid:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 13 133.65	
Ehitusosakonna " " (remont)	" 159.01	kr. 13 292.66
Tulusid		" 675.—
	Nettokulusid	kr. 12 617.66

Inventari juurdekasv võrdus 4317 kr. 48 sendiga.

Pedagoogikamuuseumi ruumide remont.

Parandustöid tehti 159 kr. 01 s. eest, elarves oli 190 kr. Tehti mitmesuguseid jooksva iseloomuga parandus- ja vähemaid ümberehitustöid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Linna Ajalooline Arhiiv.

Isiklikus koostises oli 1. juunil 1934 oluline muudatus. Senise kuaaegse, 1. märtsist 1900 ametisolnud, linna arhivaari O. Greiffenhagen'i pensionileminekul nihutati Arhiivi ülejäänud ametnikud ühe koha võrra edasi: linna arhivaariks ning Arhiivi juhatajaks dr. P. Johansen, tema abiks — mag. R. Kenkmann, uuema osakonna korraldajaks A. Margus ja vabanenud ametniku kohale H. Peets.

Arhivaalide koondamine ja korraldamine. Ainetiku juurdekasv oli kokku ligi 120 m. Suurem osa sellest saadi Riigi Keskarhiivilt deposiitide vahetamise teel. Tallinna materjalidest saadi tagasi endise kohaliku maksuvalitsuse arhiiv (18. saj. lõpult kuni 1920. a.), magistraadi, linna alamkohtu, linnakohtu jne. raamatuid ja toimikuid peamiselt 19. sajandist. Tallinna-Haapsalu Rahukogu Kinnistusjaoskond andis Arhiivile üle Tallinna vanemad kinnistusraamatud kuni umbes 1870. aastani ja magistraadi „Protocolle Privata“ 1856—1889. Peamiselt kõige viimasesse aega kuuluvaid arhivaale saadi Linnavalitsuse osakondadelt. Eestimaa Kirjanduse Ühing loovutas Arhiivile Tallinna kaupmeeste kirju 18. saj. lõpult ja Toomgildi kassaraamatu 1744—1803. Annetisena hr. Treder'ilt saadi Tallinna kullaseppadeameti kassaraamat 1781—1812 ja hr. E. Giess'ilt 2 raamatuköitjateameti raamatut 1769—1863. Erakätest osteti 2 m pikkune Vasjka Polivanov'i kaebekiri 29. aprillist 1644 tsaar Mihhail Feodorovtš'ile ja Narva Jaani kiriku arveraamat 18. saj. keskpaigast.

Korraldamistööde alal jõuti lõpule Tallinna Toitusvalitsuse ja Linna Leivavabrik arhiividega ning Linna Kassa ja Rahandusosakonna arhiivide täiendamise uute juurdetulnud materjalidega. Kõige rohkem aega nõudis Riigi Keskarhiivilt saadud arhivaalide korraldamine ja nende liitmine juba varem olemasolevate fondidega. Selle tööga jõuti maksuvalitsuse osas peaaegu lõpule; teiste materjalide korraldamine on alles käimas. Registreist lõpetati koha- ja isikunimede oma alamkohtu protokollidele A. a. 38. (1548—1582) ja A. a. 43 (1599—1603), raetsuseile A. a. 16 (1515—1554) ja sedelnimestik raeprotokollides 1699—1756 leiduvaile sünnikirjadele.

Teaduslik töö. Linna arhivaar dr. P. Johansen'i toimetusel ilmus trükist Arhiivi väljaanne nr. 8: „Tallinna märkmeteraamatud 1333—1374“. Ühtlasi alustati eeltöid Tallinna Ajaloo Seltsi algatatud ja Haridusnõukogu ettepanekul Arhiivile ülesandeks tehtud eriväljaande avaldamiseks raekoja ja selles leiduvate ajalooliste vaatamisväärsuste kohta. Arhivaari abi mag. R. Kenkmann'i ja Arhiivi ametniku H. Peets'i koostatuna ilmus „Tallinn. Ajalooline ja kunstiajalooline juht“. (Tallinna Ajaloo Seltsi Toimetused nr. 1) ja H. Peets'ilt veel ka brošüür: „Karl Buddeus“. Kõik Arhiivi ametnikud tegid kaastööd teaduslikkudele väljaandeile ja võtsid aktiivselt osa Tallinna Ajaloo Seltsi tegevusest. Selle kõrval arenesid omasoodu ka koguteose „Tallinn“ ajaloolise osa eeltööd. Dr. P. Johansen sooritas sel otstarbel suvel poolteisekuuse uurimisreisu Lüübeki, Kopenhaageni ja Stokholmi ja mag. R. Kenkmann Tartu arhiividesse ja raamatukogudesse, kus töötas novembrikuu.

Arhiivi kasustamine näitas endiselt hoogsat tõusu. Iga liiki kasustajaid oli 1934. kalendriaastal kokku 1152 (1933. a. 909 is.), kes kasustasid Arhiivi

kogusummas 2907 (2470) korda. Lähemad andmed leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1935, lk. 170.

Teadete ja õiendite andmine asutisile ja eraisikuile kasvas pidevalt. Muinsuskaitse teostamine kohal, mis asjus Tallinna Ajaloo Selts esitas algatava märgukirja, pandi Linnavalitsuse poolt olulises osas linna arhiivaari peale, kes koos Ehitusosakonna direktori ja arhitektuurijaoskonna juhatajaga töötas välja „Linna Muinsuskaitse“ kodukorra ja koos nendega asus selle täitmisele.

Ruumide ja isikliku koostise suurendamise küsimus omandas aruandeaastal õige terava kuju, sest uuema osakonna avamisest saadik 1927. a. kevadel on arhivaalide hulk enam kui kolmekordistunud (enne umb. 325, nüüd üle 1000 jooksva meetri) ja saadetud kirjade kui ka Arhiivi külastanud kasustajate arv enam kui kahekordistunud. Selle tagajärjel tuli Linnavalitsuse loal katkestada uute arhivaalide vastuvõtmine ja korduvalt astuda samme lahedamate ning tervishoidlikult paremate ruumide saamiseks.

Eelarve täitmisel tuli ajutiste töajärgude palkamiseks ettenähtud krediit kasutada väljaande nr. 8 trükkimiseks, sest vastasel korral oli karta aastate jooksul väljaannete vahetamise näol soetatud väga väärtuslike suhete katkemist.

Arhiivil oli aruandeaastal:

Kulusid:

Haridusosakonna aruande järgi . . .	kr. 10 510.32	
Ehitusosakonna „ „ (remont) „	50.—	kr. 10 560.32
Tulusid		„ 320.65
	Nettokulusid	kr. 10 239.67

Inventari juurdekasv võrdus 456 kr. 10 sendiga.

Arhiivi ruumide remont.

Parandustöid tehti 50 kr. eest, eelarves oli 50 kr. Tehti vähemaid parandustöid ja uuendati elektriseadmeid ühenduses käigu avamisega Arhiivi ja raekoja saali vahel. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Noortebüroo, Kutsevaliku- ja Kasvatuse nõuandla.

Aruandeaastal jätkus Noortebüroos, Kutsevaliku- ja Kasvatuse nõuandlas põhikirjas ettenähtud ülesannete teostamine, büroo tegevuse organiseerimine ja laiendamine.

Aruandeaastal täitis asutis oma ülesanded täie koormusega kolmel tegevusalal. Nõusoojiate läbikäik üldse oli 585 isikut, neist kutsevaliku-nõuande alal 330, isikuvalliku-nõuande alal 135 ja kasvatuse nõuande alal 120.

Nõusoojiajaks kutsevaliku alal olid peamiselt alg- ja keskkoolide lõpetajad. Väike arv esines ka kooli- või kutsevahetamise sooviga, kuna kooli või kutsetegevuses oli esinenud raskusi.

Isikuvalliku nõuande alal oli: peamiselt kandidaadid posti-telegraafiteenistusse; autojuhid — peamiselt O.ü. „Mootoris“; trammijuhid — Tallinna linna trammilt ja vedurijuhid — Riigi Raudteevalitsusest.

Kasvatuse nõuande alal olid alg- ja keskkoolide õpilased saadetud kooli poolt või tulnud vanemate algatusel. Keskkooliõpilasist oli osa tulnud oma algatusel, kes soovisid juhiseid enesekasvatuseks ja mõnesuguste iseloomuvigade parandamiseks.

Üldse käis nõuandlas 585 isikut. Neist sookuluvuselt oli mehi (poisse) 285, naisi (tütarlapsi) — 300. Hariduselt oli nõusoojaid:

osalise või täieliku kõrgema haridusega	7,
„ „ „ kesk- „	213,
„ „ „ kutse- „	53,
„ „ „ alg- „	298,
eelkooliealisi	8,
haridus teadmata	6.

Perekonnaseisult oli nõusooijaist vallalisi 542, abielus 41, leski ja lahutatuid 2; rahvuselt — 564 eestlast ja 21 muulast.

1934. a. registreeriti Linna Noortebüroos kõik samal kevadel algkooli lõpetanud noored, nimelt 685 pois- ja 703 tütarlast.

Enamik poisse ja tütarlapsi lõpetas algkooli 13-aastaselt, kuna 1929. a. oli enamik lõpetajaid 14-aastased, mis näitab, et algkoolilõpetajate vanus vähenes.

Edasiõppimiseks avaldasid soovi 517 poissi, s. o. 75,5% ja 570 tütarlast, s. o. 81,0%. Ei tahtnud edasi õppida 95 poissi, s. o. 16,9%, ja 86 tütarlast, s. o. 12,2%. Ülejäänud nooril polnud õppimise suhtes veel kindlat seisukohta võetud.

1934. a. registreeritud noorist olid teinud juba palgalist tööd poistest 169, s. o. 24%, ja tütarlastest 92, s. o. 13,1%.

Tegevus, mille eest nad juba tasu said, oli juhuslikku laadi, nagu: karjaskäimine, rohimine, lapsehoidmine, äriiline tegevus vanemate või sugulaste juures, õmblustöö, tegevus palliplatsil, lehemüümine jne.

Oma kutse õieti valikus olid kindlad: poistest 445, s. o. 65%; tütarlastest 396, s. o. 56,3%. Ülejäänud polnud küllalt kindlad, et nad on täiesti kõlblikud oma valitud kutsele. See näitab, kuivõrd suur protsent, nimelt 35% poistest ja 43,7% tütarlastest, vajavad kutsevalikus nõuannet ja juhatus.

Soovitud haridust ja kutset oma lastele suudavad anda 302 poisi vanemad, s. o. 44%, ja 288 tütarlapse vanemad, s. o. 41%. Sooviksid, kuid ei suuda majanduslikkude põhjuste tõttu oma lastele teatud kutset võimaldada 130 poisi vanemad, s. o. 19%, ja 151 tütarlapse vanemad, s. o. 21%. Ülejäänud ei teadnud selles küsimuses kindlat vastust anda, lootes, et vast tulevikus olud paranevad.

Koolitööst vaba aeg lastel on kulunud kas vanemate aitamisele, lugemisele, sportimisele, ajaviitemängudele või muule tegelemisele, samuti laulu, muusika ja joonistamise harrastamisele.

Kevadel algkooli lõpetanud noorte edaspidise tegevuse kohta kogutud andmeist selgus, et sügissemestri algul oli kodu tegevuseta 110 noort, osa neist õppekoha mitteleidmise, osa ainelisil ja osa tervislikkudel põhjusil. Nende juhtimiseks sobivale tööalale ja seejuures tekkivate raskuste kõrvaldamiseks alustas tegevust Noortebüroo juures ettenähtud hooldajatekogu. Hooldajatekogu liikmete kandidaate registreeriti 53, kes on algkooliõpetajad, noorsootegelased või teised kasvatus- ja haridustööst huvitatud isikud.

Seega on hooldajatekogu aruandeaastal asunud tegelikule tööle. Hooldajatekogu vormiline ellukutsumine ja tema tegevuse vormiline piiritlemine on jäetud järgneva tegevusaasta ülesandeks, et tegeliku töö kogemuste kasustamisel hoiduda võimalikkudest vigadest.

Õppekohtade soetamise otstarbel kodu tööta viibivaile noorile astus büroo ühendusse mitmete Tallinnas asuvate töökodade juhatajate ja meistritega. Aasta jooksul oli võimalus pakkuda noorile mõned õppekohad. Üldmuljena tegevusest sellel alal selgus ootamatult, et paljud koduviibivad noored on õppekoha valimisel väga nõudlikud, mitte rahuldudes tööpäeva pikkuse, tervishoiuliste tingimuste ja pakutava töötasuga.

Eelarvekavadest täideti suurem osa. Väljaminekuist jäi kasustamata noorte kasvatusseks määratud krediit 400 kr., kuna tähendatud summa oli seoses hooldajatekogu tegevusega.

Büroodele kulutati kr. 3423.06

Tulusid oli „ 336.—

Nettokulusid kr. 3087.06

Inventari juurdekasv võrdus 120 kr. 50 sendiga.

Õpetajate edasiharimine.

Õpetajate edasiharimisele kulutati aruandeaastal 434 kr. 60 s.

Rahvaloengute korraldamine.

Rahvaloengute ja tehniliste kursuste korraldamiseks anti toetust Rahvaülikoolide Seltsile 4980 kr., Noormeeste Kristlikule Ühingule — 250 kr., Kristlikule Noorte Naisühingule — 100 kr., Kodutöönduse Edendamise Kesksele 120 kr. ja Õppe- ja Kasvatusasutiste Teenijate Ühingule — 50 kr., kokku 5500 kr.

Abirahad ja toetused.

Erakoolide ja lasteaedade toetuseks kulutati eelarves ettenähtud 8500 kr.

Toetusrahadeks ja stipendiumeks kulutati ptk. 7, § IX (haridus) järgi 8764 kr., ptk. 8, § X (hoolekanne) järgi — riigisummadest 20 000 kr. ja linna summadest algkooliõpilasile — 24 717 kr. 66 senti, kesk- ja kutsekooliõpilasile — 2534 kr. 08 s. ja algkooliõpilaste toitmiseks — 10 948 kr. 26 s.

Abirahadeks teatreile ja muile hariduslikkudele organisatsioonidele ja asutisile kulutati 18 536 kr. 50 s.

Vähemusrahvuste avalikkude koolide ülalpidamiseks anti Saksa Kultuuromavalitsusele:

Õpetajate palkadeks ja majanduskuludeks . . .	kr.	32 571.72
Pensioni maksmiseks ja arstiabikuludeks . . .	„	1 210.64

Juudi Kultuuromavalitsusele:

Õpetajate palkadeks ja majanduskuludeks . . .	„	9 143.89
Pensioni maksmiseks ja arstiabikuludeks . . .	„	256.36

		<u>Kokku kr.</u>	43 182.61

Peale selle said vähemusrahvuste kultuuromavalitsused toetusrahadest ja stipendiumidest õpilasile:

Saksa Kultuurvalitsus:

Stipendiume	kr.	120.—	
Toetus puudustkannatavaile õpilasile riigi summade arvel	„	1274.—	
Linna summade arvel	„	<u>2225.—</u>	kr. 3619.—

Juudi Kultuuromavalitsus:

Toetust puudustkannatavaile õpilasile riigi summade arvel	kr.	390.—	
Linna summade arvel	„	<u>621.—</u>	„ 1011.—
		<u>Kokku</u>	kr. 4630.—

Üldiste koolikontsertide, teatri- ja õpetlikkude kinoetenduste, võimlemispidude ja liuväljade korraldamiseks kulutati 5977 kr. 91 s.

Üldine eelarve täitmine haridusalal

toimus võrdlemisi rahuldavalt. Oli möödapääsmatuid ülekulutusi üksikuis punktides hädavajalikkude nõudmiste rahuldamiseks. Need ülekulutused kaeti teiste punktide jääkidest.

Haridusnõukogu ja -komisjon.

Haridusnõukogu koostisse kuulus juhataja-linnanõunik R. Moormann (kuni 1. maini 1934) ja linnanõunik J. Kents (alates 1. maist), liikmed — koolinõunikud Chr. Brüller ja J. Grüntal, Linnavolikogu esindajad — linnavolinikud L. Johanson ja G. Ollik (kuni 25. aprillini 1934), H. Kõrgessaar (25. aprillist 1934), J. Vestholm (20. juunist kuni 17. oktoobrini 1934) ja T. Kraus (17. oktoobrist 1934), Tallinna Õpetajate Seltsi esindajad A. Veiderma ja J. Unt, sekretär Joh. PaImpak.

Hariduskomisjoni koostisse kuulus juhataja-linnanõunik R. Moormann (kuni 1. maini 1934) ja linnanõunik J. Kents (1. maist 1934), liikmed — Emma Peterson, H. Lellep, L. Raudkepp, A. Keiserman, Ernst Peterson, L. Johanson, A. Tamman, R. Astrem, A. Janson, O. J. Kiesel ja K. Steinberg (kõik kuni 25. april-

1934) ja Alma Ostra-Oinas, L. Raudkepp, J. Vestholm, K. Steinberg ja A. Kaera (25. aprillist 1934).

Hariduskomisjon ja -nõukogu pidasid aruandeaastal 10 ühist koosolekut, mille kestus kokku 30 tundi 05 m. ja kus protokolliti üldse 152 otsust. Asja kiirustamiseks ja hõlpsamaks arutamiseks ühendati paljuis punktides mitu ühesisulist küsimust.

Haridusosakond.

Haridusosakond on „Eestimaa koolivalitsuse ajutise korralduse“ põhjal (RT 10 — 1918) ühtlasi ka iseseisev Tallinna Linnakoolivalitsus, mille koostisse kuulus juhataja linnanõunik R. Moormann (kuni 1. maini 1934) ja linnanõunik J. Kents (1. maist 1934), koolinõunikud Jul. Grüntal ja Chr. Brüller, asjaajaja A. Kuusman, koolivalitsuse sekretär J. Palmpak, asjaajaja abi, sekretäri abi, hariduse arvustikupidaja, arvepidaja, arveametnik, kantseleiametnik, kirjakandja-registraator ja naisteenija.

Tegevus ja töökäik. Aruandeaastal saadi 5702 ja saadeti 6649 kirja (1933./34. a. vastavalt 4578 ja 5877), tasuti 16 289 üksikut arvet 3125 orderi ja 286 ülekandeorderi järgi (1933./34. a. vastavalt 16 262, 3442 ja 237). Tulude-ordereid kirjutati 1310 (1933./34. a. — 1292). Tööd püüti lihtsustada viimase võimaluseni. Tegevus seisis peamiselt õppe- ning kasvatustöö ja majandusliku tegevuse korraldamises ja üldjuhtimises linna ja erakoolides, lasteaedades (-päevakodudes), lastekodudes jne., asutiste tegevuse järelevalves ja nende instrueerimises, Linnavalitsuse ja Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi korralduste täitmisel, uute küsimuste ja kavatsuste algatamises, ettepanekute väljatöötamises jne.

Eelarve täitmine. Kulused oli 19 599 kr. 68 s. Inventari juurdekasv võrdus 138 kr. 16 sendiga.

Lastekodud.

Arv ja organisatsioon on näidatud Tallinna Linnavalitsuse Tegevuse Ülevaates 1927/28, lk. 179.

Kasvandikkude arvu liikumine aruandeaastal.

	Normaal- arv	Oli tegelikult aasta	
		algul	lõpul
Dr. Martin Luther'i nimelises Lastekodus . . .	100	104	97
Jaan Poska' " " . . .	65	68	68
Piiskop Plato' " " . . .	200	199	189
Kokku	365	371	354

Üksikasjalisemad andmed leiduvad Linna Statistilises Raastaraamatus 1935, lk. 105.

Ülalpidamismormid ühele lapsele 1934./35. a. eelarve järgi olid ette nähtud samad, mis toodud Tallinna Linnavalitsuse Tegevuse Ülevaates 1927/28, lk. 179 ja 180.

Lastekodude ülalpidamise kulud.

	Dr. M. Luther'i nimelises Lastekodus		Jaan Poska' nimelises Lastekodus		Piiskop Plato' nimelises Lastekodus		Kokku	
	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.	Kr.	S.
Haridusosakonna aru- ande järgi	36 285	30	22 518	95	74 859	64	133 663	89
Ehitusosakonna aru- ande järgi (remont)	1 528	80	1 108	72	—	—	2 637	52
Kokku . .	37 814	10	23 627	67	74 859	64	136 301	41
Tulusid oli	1 735	24	1 181	93	4 202	70	7 119	87
Nettokulusid	36 078	86	22 445	74	70 656	94	129 181	54

Ühele kasvandikule kulutati keskmiselt aastas:

Dr. M. Luther'i nimelises Lastekodus	kr. 37 814.10: 96 =	kr. 393.90
Jaan Poska' " "	" 23 627.67: 63 =	" 375.04
Piiskop Plato' " "	" 74 167.32: 201 =	" 368.99
	Keskmiselt . . .	kr. 379.77

Keskmise kulu arvutamise kord on näidatud Tallinna Linnavalitsuse Tegevuse Ülevaates 1928/29, lk. 223.

Piiskop Plato' nimelise Lastekodu aruandesse on võetud põllumajanduskulud 9210 kr. 64 s., asutise juures töötava puutöökoja kulud 6521 kr. 84 s. ja 6-klassilise algkooli ülalpidamiskulud 5610 kr. 66 s. Algkoolis oli õpilasi 179. Kulu ühele algkooliõpilasele keskmiselt: riigi summade arvel 6626 kr. 13 s. : 179 = 37 kr. 02 s. linna summade arvel netto 31 kr. 34 s., kokku 68 kr. 36 s. aastas.

Järelikult ühe lapse ülalpidamine Piiskop Plato' nimelises Lastekodus, ilma algkooli kuludeta, maksus linnale 337 kr. 65 s. aastas.

Remonttööd Piiskop Plato' nimelises Lastekodus maksusid 7636 kr. 32 s., seltest peahoone välisremont 1250 kr., ahjude uuendamine ja parandamine 975 kr., aednikumaja põhjalik remont 1025 kr., veoabinõude kuuri ehitamine 875 kr., laakuuri ehitamine 1450 kr., aitadele ja puutöökojale uue pilbaskatuse tegemine 900 kr., Lastekodu köögi ja söögitoa betoonpõranda remont 275 kr. ja muud väiksemad parandustööd 886 kr. 32 s.

Inventari juurdekasv Lastekodus võrdus 11 616 kr. 74 sendiga.

Lähemaid andmeid lastekodude tegevusest leidub koolinõunikkude aruandeis.

Piiskop Plato' nimelise Lastekodu põllumajanduslikust tegevusest.

Loomapidamine. 1. aprilliks 1935 oli 1 pull, 23 lehma, 8 mullikat ja 4 vasikat. Piima saadi aasta jooksul 84 773 *kg*, millest läks laste toitmiseks 75 418 *kg*, moonaks 4927 *kg*. ja loomadele 4428 *kg*. Keskmine lehma toodang kogu karjal oli 3299 *kg* piima ja 112,1 *kg* võirasva; rasva % oli 3,4. 1. aprilliks 1935 oli 7 hobust, neist üks Lastekodu tarvete rahuldamiseks. 1. aprilliks oli 17 siga. Aasta jooksul saadi 2421 *kg* liha, millega rahuldati pea täielikult Lastekodu sealihatarve. Kreiidide puudumisel ei saadud ka möödunud aastal kanalit ehitada ja selle tõttu on kanade arv endiselt väike — 18 kana. Aasta jooksul saadi 1651 muna. Mesi-lasi oli 1. aprilliks 7 peret. Mett saadi 30 *kg*.

Saakide tabel.

Vili	Külvi- pinna suurus, <i>ha</i>	Seemne hulk, <i>kg</i>	Kogu saak, <i>kg</i>	Saak hektaa- rilt, <i>kg</i>	Mitu seemet	Märkusi
Rukis	4,3	700	8 660	2 013	12,4	
Nisu	1,5	290	2 010	1 340	7,0	
Oder	2,7	295	4 080	1 539	14,0	
Segavili	7,4	1 448	16 320	2 205	11,2	
Hernes	1,0	160	1 520	1 520	9,4	
Heinaseeme	0,7	—	220	320	—	
Kartul	2,6	7 000	38 653	14 866	5,5	
Söödajuurikad	1,3	—	92 000	70 770	—	
Põllu- ja kultuurhein	20,6	—	48 800	2 369	—	
Asahein	2,5	—	5 000	2 000	—	
Rukkipõhk	4,3	—	17 000	3 900	—	
Suviviljapõhk	12,6	—	30 000	2 330	—	

Võistlused. Üleriiklikul söödasortide kasvatamisevõistlusel omandas Lastekodu esimese koha.

Raamatupidamistalituse poolt koostatud aruande järgi lõpeb 1934./35. majandusaasta 1101 kr. 92 s. suuruse jäägiga, kusjuures kuludena on arvestatud kasvandikkude töö, inventari, hoonete ja maaparanduskapitali kustutus ja Lastekodult sigade toitmiseks saadud toidujätised.

Aiaandus. Aia arendamist ja suurendamist jätkati uute puude ja põõsaste istutamisega ja puukooli asutamisega.

Lastekodude eelarvekavatsused täideti üldiselt rahuldavalt. Möödapääsmatud ülekulutused kaeti teiste eelarvepunktide jääkidest.

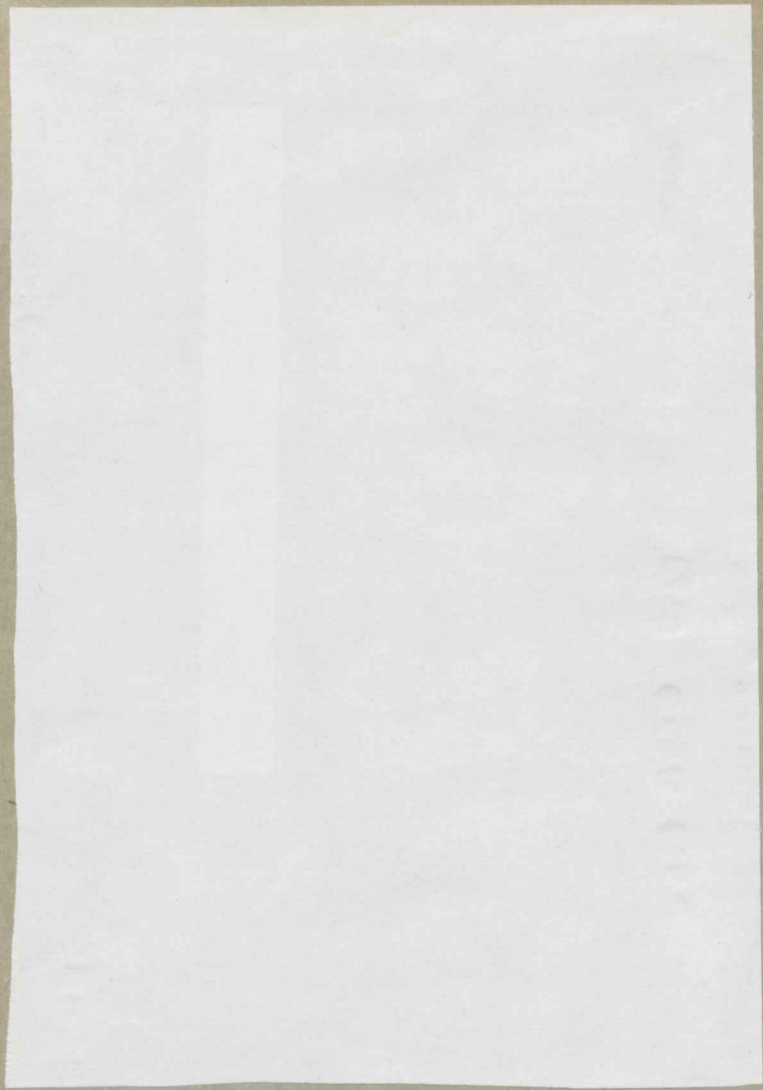
Lastekodude ruumide remont.

Parandustöid tehti 2637 kr. 52 s. eest, eelarves oli 2697 kr. Parandati ja tõrvati katuseid, parandati uksi, aknaid, krohvi, laoti ümber ja parandati ahjusid, tehti maalritöid ja parandati vesivarustus- ja kanalisatsiooniseadmeid.

Lastekodu ja selle asukoht	Parandustööde kulud		Hoone väärtus		Parandustööde % hoone väärtusest
	Kr.	S.	Kr.	S.	
Dr. M. Luther'i nimeline Lastekodu, Suur Tartu maantee 62	1528	80	121 722	—	1,26
J. Poska nimeline Lastekodu, Suur Pärnu maantee 29	1108	72	30 982	—	3,58

Remondid teostas Linna Ehitusosakond.

10 PEA 756/7

(1957a)

EA 3601